

ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

בריאת אורו של משיח | עמ' ב
נקודה מעובדת מהתוועדות י"ט כסלו (אור לח"י כסלו) ע"ח

מחשבות שלום | עמ' ה
נקודה מעובדת מהתוועדות י"ט כסלו (אור לח"י כסלו) ע"ח

תהלים פרק עד | עמ' ז
שבת קדש פרשת תולדות, כ"ט חשון ע"ח - כפר חב"ד

שבע ברכות אלעזר ומעין-אהבה שי' ריגר וצבי-יהודה וכן שי' איצקוביץ | עמ' טו
מוצאי י"א מרחשון ע"ח - תום ודעת, ירושלים

אמונה ובטחון (5) | עמ' כא
שיעור לבנות תיכון יעלת חן

דבר יום ביומו - פרשת וישב | עמ' לט

ניגונים 278-380 | עמ' מא-מג

ג	ל	ע	י	נ	י
ה	א	ב	י	ט	ה
נ	פ	ל	א	ו	ת
מ	ת	ו	ר	ת	ך

יוצא לאור לקראת שבת פרשת וישב תשע"ח

לקבלת השיעורים: itielgi@pnimi.org.il

לקבלת סרטוני הוואצאפ: 0507951105

נקודה מעובדת מהתוועדות "ט כסלו (אור לח"י כסלו) ע"ח

בריאת אורו של משיח

שידע כי האחים שונאים אותו) וגרם למיתתו ביד
חיה רעה.

מדוע יהודה לא עוסק בשק ותענית של
תשובה על מכירת יוסף? הרבי ר' בונים
מפשיסחא מסביר שתשובת יהודה שונה
מתשובת אביו ואחיו – הוא חש כי אין כל טעם
בבכיה על העבר, ולאחר הפגם הנורא של
המכירה 'צריך להתחיל את הסיפור מחדש'
בנישואין והעמדת וולדות – העמדת שבט
מישראל. על אף שיש בכך סיכון, בפרט לאחר
פגם הברית – כח ההולדה – במכירת יוסף,
יהודה מוכן לכך, וגם משלם את המחיר
(כשהתולדות הראשונים הם ער ואונן), בסופו
של דבר נולד מסיפור נישואיו מלך המשיח.
דווקא בשל כח התשובה המיוחד הזה, אומר
הרבי ר' בונים, בוחר ה' להעמיד מלכים דווקא
מיהודה.

ואכן, זהו פשט המדרש, שדווקא על נישואי
יהודה נאמר כאן כי "הקב"ה היה עוסק בורא
אורו של מלך המשיח".

הקבלת ה'עסוקים' לשבע המדות

את ששת ה'עסוקים' יש להקביל לשבע
המדות מחדש ועד מלכות:

השבטים העסוקים במכירת יוסף מכוונים
כנגד הספירות נצח והוד (ענפי-שבטי מדות הלב
העיקריות, חג"ת, המכוונות בדרך כלל כנגד
האבות) – הם מטכסים עצות מעשיות (השייכות
לכחות המוטבע, הנצח וההוד) כיצד להמשיך
'להעלים' את יוסף-היסוד המצוי ביניהם.

יוסף הצדיק שייך לספירת היסוד, כפשוטו.
תשובת יוסף היא על המדון בין האחים – פגם
הברית והקשר בין האחים – כאשר הוא סולח
להם בלב שלם על המכירה ובכך מתאמץ לתקן
את השנאה שעורר בלבם אליו.

ששה 'עסוקים'

לאחר^א סיום סיפור מכירת יוסף פותחת
התורה בסיפור ירדתו של יהודה מעם אחיו
לחפש לו אשה, המסתיים בלידת זרח ופרץ בני
יהודה ותמר. רבי שמואל בר נחמן פותח במדרש
על פרשה זו^ב:

כי אנכי ידעתי את המחשבות שבטים היו
עסוקין במכירתו של יוסף ויוסף היה עסוק
בשקו ובתעניתו ראובן היה עסוק בשקו
ובתעניתו ויעקב היה עסוק בשקו ובתעניתו
ויהודה היה עסוק ליקח לו אשה והקב"ה היה
עוסק בורא אורו של מלך המשיח

ששה 'עסוקים' מופיעים כאן במדרש:
השבטים, יוסף, ראובן, יעקב, יהודה והקב"ה.
עיסוק השבטים במכירת יוסף – אף שלכאורה
זו כבר הסתיימה ומוצתה – מוסבר כעיסוק
שלהם בהמשך הסתרת המעשה מאביהם. כל
השותפים במכירה חתרימו שאף אחד – כולל לא
הקב"ה – יגלה ליעקב על המכירה, והשבטים
עסוקים ב'מזעור נזקים' של מה שכבר נעשה
והקפדה על שמירת הסוד (וראה עוד לקמן
בעומק יותר).

שלשה עסוקים כאן בשק ותענית של תשובה:
יוסף, שחש אחריות על כך שעורר את שנאת
אחיו וגרם למכירת עצמו; ראובן, שעסוק
בתשובה על כך שבלבל את יצועי אביו, וגם חש
אחריות על כך שלא הצליח להציל את יוסף
מאחיו כפי שהתכוון לעשות; יעקב אבינו,
שמלבד עצם האבל על יוסף חש אחריות ואשמה
על כך ששלח את יוסף למקום הסכנה (על אף

^א נרשם על ידי איתאל גלעד.

^ב בראשית רבה פה, א.

יוסף היה
עסוק בשקן
ותעניתו

מלכות
יהודה היה
עסוק ליקח לו
אשה

להפטר מהצדיק

לכאורה, כל המוזכרים כאן עסוקים בעשייה חיובית – גוונים שונים של תשובה או עיסוק בהבאת המשיח – ורק השבטים מתוארים באופן שלילי-לכאורה, "עסוקין במכירתו של יוסף". באופן פשוט, השבטים רוצים 'להפטר מהצדיק' – בתחלה הם שנאו אותו וחשבו להרוג אותו, בהמשך 'התפשרו' על השלכתו לבור מלא נחשים ועקרבים, בסופו של דבר הם העלו אותו ומכרו אותו לסוחרים שהורידו אותו למצרים וגם בהמשך הם עדיין עסוקים בהשכחת זכרונו והעלמת הרושם המעיק של מכירתו. הרצון להפטר מהצדיק מזכיר מגמות של התנגדות לאורך כל הדורות, עד לדור האחרון בו מנסים להקים מדינה "ככל הגוים" תוך התעלמות מה'צדיק' שבעצם ישראל ונסיגות להפטר ממנו. אכן, לאור ההקשר החיובי של שאר העסוקים במדרש – ומתוך רצון ללמד זכות על שבטי יי-ה – ראוי לתת פרשנות חיובית גם לעבודת השבטים ש"עסוקין במכירתו של יוסף" ולמצוא את הממד החיובי ברצון 'להפטר מהצדיק':

בעבודת הנפש הפנימית, הרצון 'להפטר מהצדיק' קשור לדרישה החב"דית ל"עבודה בכח עצמו": מחד, על החסיד להיות קשור בלב ונפש לצדיק, לקבל ממנו תורה והדרכה, להנות ממנו עצה ותושיה וגם קבלת כח. מאידך, חסידות

ראובן, בכור השבטים, מכוון כנגד מדת החסד (ובפרט בשלישית ראובן-שמעון-לוי המכוונת כנגד חג"ת) ותשובתו היא על בלבול יצועי אביו – פגם באהבה בין יעקב אביו לבלהה. יעקב אבינו שייך לספירת התפארת, כידוע. תשובתו היא על כך שלא רחם מספיק על בנו האהוב – הבן שהוא "יפה תאר ויפה מראה", המזכיר לו את אשתו האהובה רחל שהיתה "יפת תאר ויפת מראה" (וכמבואר בספה"ק שעיקר רחמי האדם הם על אשתו) – ושלח אותו למקום הסכנה.

יהודה שייך לספירת המלכות, כפשוטו, וגם תשובתו מתאימה למלכים – למי שלא מסתפק באנחות על נפילותיו, אלא פונה ל'ברוא עולם חדש' כדי לתקן אותן – ובסופו של דבר אכן נולדים ממנה מלכים.

אם כן, עבור הקב"ה ש"עוסק בורא אורו של משיח" נותרה פנויה ספירת הגבורה – הספירה היחידה בכל עשר הספירות שהיא אכן כינוי לשכינה. "בנין המלכות מן הגבורות" ולכן ה' בוחר דווקא בתשובתו של יהודה ועסוק לברוא מתוכה את אורו של מלך המשיח.

ולסיכום:

גבורה	חסד
הקב"ה היה עוסק בורא אורו של מלך המשיח	ראובן היה עסוק בשקן ותעניתו

תפארת
יעקב היה
עסוק בשקן
ותעניתו

נצח והוד

השבטים היו עסוקין במכירתו של יוסף

יסוד

להשתחוות לו מלמטה. מי שחפץ 'להפטר מהצדיק' לטובת העמדת מלך עסוק בהמשכת-כיפוף סוד המנהיגות ממעלה למטה בשאיפה להורידה-לממשה במציאות התחתונה ביותר.

אכן, בחלומו השני של יוסף כל המשתתפים הם גרמי השמים המשתחווים מלמעלה למטה ליוסף העומד על הארץ – גם האחים הם כוכבים הבאים מלמעלה, בהרגישם את שרשם הנעלה ממנו (שרש יב גבולי אלכסון באו"א דאצילות, שלמעלה מיסוד דאצילות, וד"ל). מסתבר שבעומק שתי העמדות הנפשיות של 'להפטר מהצדיק' – גם במשמעות החיובית – תלויות בכך שלאדם יש שרש שלמעלה מהצדיק, שרש המצדיק, מצריך ומאפשר את עבודתו בכח עצמו, וגם נותן לו כח להפוך את הצדיק עצמו למלך (כאשר רק צדיק שיש 'כוכבים' שמשתחווים לו יכול להפוך למלך...), וד"ל.]

חב"ד אינו גורסת "וצדיק באמונתו יחיה", כפי שדרשו בחסידות הכללית, אלא תובעת מכל חסיד לעבוד בכח עצמו. הרצון 'להפטר מהצדיק' הוא שאיפה חיובית להפטר מהתלות השלילית בצדיק ופניה לעבודה עצמאית (לפי הדרכותיו).

באופן ציבורי, הרצון 'להפטר מהצדיק' שייך – דווקא בדור האחרון – להתקדמות הדורות ואופי עבודתם: על פי הקדמת תיקוני הזהר ישנם עשרה 'טיפוסים' של צדיקים-מנהיגים במשך הדורות, כנגד הספירות מכתר עד מלכות – ראשי בני ישראל (בכתר), חכמים (בחכמה), נבונים (בבינה), חסידים (בחסד), גבורים (בגבורה), מארי תורה (בתפארת), נביאים (בנצח), חוזים (בהוד), צדיקים (ביסוד) ומלכים (במלכות). בדור האחרון נדרש מעבר מתקופת ה"צדיקים" לתקופת ה"מלכים" – מהנהגה רוחנית-שמימית להנהגה מלכותית-ארצית הפועלת בעולם הזה. הרצון החיובי 'להפטר מהצדיק' הוא רצון לעבור להנהגה של מלכים, תוך ציפיה שהצדיק עצמו יהפוך למלך.

[להשתחוות לצדיק 'מלמעלה למטה']

בעומק, שני הרצונות קשורים לסיפור חלומות יוסף והשתחוות אחיו לו:

אדמו"ר הזקן מסביר שבהשתחויה שבפרשה יש שני מובנים – התבטלות המשתחויה כעבד למלכו (שהיא עיקר השתחוות השבטים ליוסף בחלום הראשון, השתחוות אלומותיהם לאלומתו, אלא שבטול זה עצמו ממשיך לו "אור פנימי" כדי להשפיעו למציאות, החל מהשפעתו למי שמשתחוה אליו בציפיה לקבל ממנו שפע) והשפעה של המשתחויה מלמעלה למטה אל מי שהוא משתחוה לו (שהיא עיקר השתחוות יעקב ליוסף, תוכן החלום השני בו נמשל יעקב לשמש המשתחוה ליוסף, כשהוא ממשיך לו "אור מקיף" להשפיעו הלאה).

מי שחפץ 'להפטר מהצדיק' לטובת עבודה בכח עצמו מכיר בנחיתותו לעומת הצדיק ונכון

נקודה מעובדת מהתוועדות י"ט כסלו (אור לח"י כסלו) ע"ה

מחשבות שלום

ועשה טוב"). על תשובה זו נאמר "בקש שלום^ב ורדפהו", שהרי "כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, שנאמר 'או' יִחַזַק בְּמַעוֹזַי יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם לִי שְׁלוֹם יַעֲשֶׂה לִי'^א".

ההעמקה בתורה – בנגלה שבתורה ועוד יותר בפנימיותה – מחברת למחשבת ה', המגלה כי כל מה שעובר על יהודי, כולל כל מעשיו-שלו, הם חלק מתכנית הגאולה האמתית והשלמה. כך ניתן להשכין שלום וליחד יהודים^ב – בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה, בין ישראל לאביהם שבשמים, בין אדם לחברו ובתוך נפשו של כל אדם פנימה.

פגם המחשבה – עיכוב הגאולה

המגיד ממעזריטש אמר שמחשבה זרה של צדיק גמור פוגמת יותר מהעוונות החמורים ביותר (עד לשלש העבירות עליהן נאמר "יהרג ואל יעבור") של יהודי פשוט.

"פגם" פירושו עיכוב בגילוי מחשבות הגאולה, תכלית הבריאה. העולם כולו נמצא בתהליך של גאולה ו'הסוף הטוב' של התהליך חפץ להתגלות לעין כל, והפגמים שאנו יוצרים בעוונותינו מעכבים את הסוף הטוב מלהתגלות. בהקשר הזה, של התחברות למחשבות הגאולה של ה', המגלות את התכלית הטובה של כל מה שמתחולל בעולם, פגם המחשבה חמור מפגמי

שוב למחשבות הגאולה של ה'

מראשית^א בריאת העולם מתכנן הקב"ה את הגאולה. כל מחשבותיו כיצד כל היהודים (וכל הניצוצות הקדושים) יגיעו לתיקונם השלם, ו'חֶשֶׁב מַחְשְׁבוֹת לְבַלְתִּי יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדְח'^ב, וכל מה שעובר על עם ישראל, הכלל כולו וכל פרט בפני עצמו, מכוון לגאולתו, כמאמר ה' 'פִּי אֶנְכִּי יִדְעָתִי אֶת הַמַּחְשְׁבֹת אֲשֶׁר אֶנְכִּי חֶשֶׁב עֲלֵיכֶם נְאֻם יְהוָה מַחְשְׁבוֹת שְׁלוֹם וְלֹא לְרָעָה לְתֵת לְכֶם אֶחְרִית וְתִקְנָה'^ג (ורמוז: "בראשית ברא אלהים את"^ד כבר רומז ל"אחרית ותקוה").

אותה גאולה מקווה ומתוכננת תלויה בתשובה – "אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין"^ה. ומהי אותה תשובה? התחברות למחשבות הגאולה של ה'. כך מסביר אדמו"ר הזקן^ו שלמעלה משתי דרגות התשובה של "סור מרע ועשה טוב"^ז (שכנגד נפש-רוח) קיימת מדרגת תשובה נעלית שהיא חזרה למקור נשמות ישראל במחשבת ה' (שכנגד נשמה, מדרגת המחשבה, בסוד "ונשמת שדי תבינם"^ח).

זו תשובה לתורה – עומק מחשבות ה' – שלמעלה מהמצוות בדבור ובמעשה (מצוות עשה ומצוות לא-תעשה, עליהן נאמר "סור מרע

^א נרשם על ידי איתאל גלעדי.

^ב שמואל-ב יד, יד.

^ג ירמיה כט, יא.

^ד בראשית א, א.

^ה רמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ה.

^ו לקו"ת בלק ד"ה "מה טובו".

^ז תהלים לד, טו.

^ח איוב לב, ח.

^ב והיא מתאימה במיוחד לשנה זו, שנת תשע"ח, בגימטריא "בקש שלום" (כפי שדובר רבות מתחלת השנה, החל מ"ב אלול ע"ז).

^ג ישעיה כז, ה.

^א סנהדרין צט, ב.

^ב ראה תניא אגרת הקדש כו.

יותר מאשר בדבור ובמעשה, הוא מזהיר דווקא מפני מחשבה שלילית על יהודי אחר – "וְאִישׁ אֶת רְעֵת רְעֵהוּ אֶל תִּחְשְׁבוּ בְּלִבְכֶם"¹⁷.

גם אם בפועל, בדבור ומעשה, ויש להוכיח את הזולת ולתקן את דרכיו, במחשבה יש לדון אותו לכף זכות ולראות את מעשיו בפרספקטיבה אלקית של תהליך הגאולה.

כדי להביא את הגאולה עלינו לפקוח את העינים ולראות את העולם במבט גאולי – לגלות בתוך מחשבותינו את מחשבות ה' יתברך, אותן "המחשבת אשר אנכי חשב עליכם... מחשבות שלום ולא לרעה" (היפוכן של מחשבות "רעת רעהו"). טהרת המחשבה היא מילויה בשמחה במחשבות המפרשות באופן חיובי את כל מעשי ישראל (ואת המציאות כולה). בשנת "בקש שלום" נעמיק בתורה כדי לחשוף – בעצמנו ובזולתנו – את מחשבותיו הטובות של ה', המגלות "אחרית ותקוה" בכל מעשינו.

הדבור והמעשה (אותו יכולה לפרש לטובה המחשבה-הכוונה הפנימית האלקית).

אצל צדיק גמור "מחשבה זרה" אינה באה מתוכו – שהרי אין בו רע כלל¹⁸ – ומקורה בבעלי תשובה או גרים (פעמים רבות דווקא כאלו שהתקרבו על ידו) שעם התקרבותם לה' רושם הלכלוך שנותר בהם מעוונות מגיע אל הצדיק. עם התקרבות הנשמה-הניצוץ, גם החלקים השליליים שהוא היה אחוז בהם חפצים להתקן ולהתעלות (בגילוי התכלית הגאולית לשמם עברה הנשמה באותם מבואות מטונפים) והם באים אל הצדיק כמחשבות זרות על מנת להעלותם לשרשם¹⁹. פגם המחשבה של הצדיק היינו התעכבות מלהעלות את המחשבות ולגלות את הטוב שבהן, ולכן הוא מעכב את הגאולה יותר מהמעשים הפגומים עצמם.

טהרת המחשבה

"ועמך כלם צדיקים"²⁰ ובפרט לקראת ביאת המשיח, כאשר "נסתיימה עבודת הבירורים", על כל יהודי להחזיק את עצמו כצדיק גמור ולהתאמץ בעבודת היחודים – בקיום "בקש שלום" בטהרת המחשבה.

בדרך כלל מניחים שמחשבה זרה היא בעיקר מחשבת תאוה פסולה (שגם היא, למעמיק, אינה אלא 'נפילה' של עבודת היחודים הנדרשת במחשבה – הוצאת היחוד הקדוש ל"עלמא דפירודא"²¹, ודוק). אך כאשר אדמו"ר הזקן רוצה להמחיש²² מהי מחשבה רעה שיש להזהר ממנה, ולהדגיש עד כמה יש להזהר במחשבה אפילו

¹⁷ ראה תניא פ"י.

¹⁸ ראה תניא פכ"ח.

¹⁹ ישעיה ס, כא.

²⁰ ועל דרך המבואר בדרך מצותיך בענין איסורי עריות השונים (איסור ערות אחות אשתו, איסור ערות אמו ובתו ואיסור ערות אחותו).

²¹ תניא אגה"ק כב (וראה גם תניא סוף פ"ב).

²² זכריה ח, יז.

שבת קדש פרשת תולדות, כ"ט חשון ע"ח - כפר חב"ד

תהלים פרק עד

[לפני קבלת שבת:]

בין שני הפירושים שאמרנו, "שמע" במובן של הבנה ובמובן של עדות¹, ישנו פירוש נוסף שמובא בחסידות: "שמע [ישראל]" ראשי תבות "שאו מרום עיניכם [וראו מי ברא אלה]"². כאן כבר עולים לדרגה של ראייה (שלמעלה משמיעה), אך העדות היא למעלה גם מראיה, משום שהיא נובעת משרש הנשמה בעצמות ממש (הסתכלות הבורא) ולא מהסתכלות מלמטה למעלה (הסתכלות הנברא). והיינו משום ששרש ה"אור המאיר לזולתו" (אהלו של עבר, בו נטמן יעקב יד שנים – כנגד עבר, הדור ה-יד לאדם הראשון, ודוקא הוא אבי העם העברי – לפני ירידתו לחרן, כהכנה לעבודת הבירורים אצל לבן הרשע, להעמיד שם בית ישראל) גבוה יותר מה"אור המאיר לעצמו" (אהלו של שם, שבצעירותו למד יעקב – איש תם ישב אהלים – גם בו), בהיותו מושרש בכוונת העצמות ממש, להיות לו יתברך דירה בתחתונים (בזולת).

בספר תורה יש שלשה סוגי אותיות – אתון רברבין, בינונין וזעירין – המכוונים כנגד שלשה דילוגים בסדר ההשתלשלות³: "אתון רברבין" הם כנגד הדילוג שמהעצמות לאור אין סוף; "אתון בינונין" כנגד הדילוג מאור אין סוף לקו (דרך הצמצום); "אתון זעירין" כנגד הדילוג שמהקו לעולמות. לענייננו, האתון רברבין – עד

א. פרק עד – עדות, יעד ודעת

נאמר כמה מלים על פרק עד בתהלים, הפרק של השנה⁴. יש למספר הפרק, עד, כמה משמעויות, נאמר שלש מתוכן – שתים בצרוף עד ועוד אחת כאשר הופכים את סדר האותיות, דע: עד (לשון עדות), עד (לשון יעד) ודע:

עד לשון עדות (למעלה מהבנה וראיה)

עד – לשון עדות – היינו שיהודי מעיד על אחדות ה', על כך שה' הוא עצם יחיד ומיוחד. הרעיון הזה מוסבר בחסידות על פי הפסוקים "עד הוי' בכס"⁵ ו"אתם עדי נאם הוי"⁶, שדווקא אתם – עם ישראל – יכולים להעיד על אחדות ה'. רק בני ישראל יכולים להעיד כיוון שרק הם היו בעצמות ה' לפני הבראה, כדברי חז"ל⁷ "במי נמלך? בנשמותיהם של צדיקים", "ועמך כלם צדיקים"⁸. אותיות עד הן ה"אתון רברבין" בפסוק "שמע ישראל... הוי' אחד". המשמעות הפשוטה של "שמע" היא הבנה והתבוננות, "אור המאיר לעצמו", אבל אותיות עד, ה"אתון רברבין", מלמדות ש"שמע ישראל" הוא עדות, "אור המאיר לזולתו".

¹ הבנה-עדות = 542 = ישראל ע"ה – שמע ישראל

וגו". בה"פ, הבנה עדות = 2658. הערך הממוצע של 542 ו-2658 = 1600 = 40 ברבוע. ההפרש בין 542 ו-2658 = 2116 = 46 ברבוע.

² שם מ, כו.

³ ראה סוד ה' ליראיו שער "שלשה דילוגים" (ע"פ לקוטי הגהות לתניא). וראה גם מגיד מראשית אחרית בביאורי ד"ה "הרכבת".

⁴ בכ"ח חשון ע"ח היה יום הולדתו ה-73 של הרב, והפרק של שנת 74 הוא עד, כנהוג.

⁵ ש"א יב, ה.

⁶ ישעיה מג, י.

⁷ ראה בראשית רבה ח, ז; זהר חדש קכא, ג.

⁸ ישעיה ס, כא.

בפתח הגאולה, כולם צריכים להיות רבי – כולם צריכים להכניס את ה"בלי גבול" ב"גבול", את ה"עד ולא עד בכלל" לתוך ה"עד ועד בכלל".

שב"ש שמע ישראל" – מגיעות מהעצמות ומגלות את העצמות.

עד לשון יעד – הכנסת ה"עד ולא עד בכלל"

לתוך ה"עד ועד בכלל"

המשמעות של עד מלשון יעד מופיעה בפסוק "בטחו בהוי' עדי עד [כי ביה הוי' צור עולמים]"⁹. יש כאן שני סוגי 'עד', 'עדי עד'. בלשון חז"ל כאשר כתוב "עד..." לפעמים מובנו "עד ולא עד בכלל" ולפעמים "עד ועד בכלל". ב"עד ועד בכלל" יש גבול, אך ב"עד ולא עד בכלל" היעד הוא ממך והלאה, עד אין סוף, ואף פעם לא מגיעים ל"עד".

התאור של מסע אין-סופי לעבר היעד מופיע אצל אברהם אבינו – "ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה". אדמו"ר הזקן מסביר ש"הנגבה" הוא אור אין סוף, ואברהם אבינו הולך ונסוע אליו. המסע לאין סוף הוא יעד-עד" שלעולם אי אפשר להגיע אליו לגמרי, לכן הוא "עד ולא עד בכלל". אכן, מוסבר בחסידות¹⁰ (כהמשך למאמר הזהר "איהו תפיס בכולהו עלמין ולית מאן דתפיס ביה") שלעתיד לבוא התפיסה בקב"ה כן תהיה באופן של "עד ועד בכלל", כלומר שה"עד ולא עד בכלל" יכנס לתוך ה"עד ועד בכלל".

שלשת השלבים הללו הם כמאמר רבי הלל מפאריטש¹¹ – מתנגד הוא "גבול", הוא לא יוצא מהגבולות, יש לו סדר; חסיד הוא "בלי גבול"; ורבי הוא "בלי גבול" ב"גבול", הוא מכניס את ה"בלי גבול" בתוך הגבול: "גבול" הוא "עד ועד בכלל"; "בלי גבול" הוא "עד ולא עד בכלל"; "בלי גבול בגבול" הוא "עד ולא עד בכלל" בתוך ה"עד ועד בכלל". הרבי אמר שהיום, שנמצאים

דע – "דע לפני מי אתה עומד"

דע הוא כבר 'עבודה' – "דע את אלהי אביך ועבדהו בלב שלם ובנפש חפצה"¹². איפה יש עוד "דע"? בהרבה מקומות כותבים על העמוד שלפני החזן "דע לפני מי אתה עומד". העמידה נוכח ה' אמורה לפעול על המתפלל שפיכת הלב – "שפכי כמים לבך נכה פני א-דני"¹³. אחד הדברים החשובים בתפילה הוא שפיכת הלב, וחשוב לא לאבד אותה. הנקודה של "דע" משמעותית מאד כשבאים להתפלל, משום שענינה של התפלה הוא התקשרות ודבקות (כמו "התופל כלי חרס", כמובא בחסידות), ודעת היא "לשון התקשרות והתחברות"¹⁴.

אם אדם נמצא במצב של השתפכות הנפש אבל לא בתודעה של "נכה פני א-דני", הוא מעצים את הרע שבו במקום להשתחרר ממנו. לכן אדמו"ר הזקן כותב¹⁵ שעל מנת לעשות חשבון נפש נדרשות "קביעות עתים ושעת הכושר בישוב הדעת להתבונן בגדולת ה' אשר חטא לו". השתפכות הנפש והתמררות על החסרון מועילים דווקא כאשר הם נעשים "נכה פני א-דני" (אם כי עיקר ההתבוננות בתפלה הוא ב"רוממות אל" ולא ב"שפלות האדם"¹⁶, וההתבוננות ב"שפלות האדם" מקומה לפני התפלה).

⁹ דה"א כח, ט.

¹⁰ איכה ב, יט.

¹¹ תניא פ"ג.

¹² שם פכ"ו.

¹³ ראה רמח אותיות אות מב (נלמד בשיעור שבת בה"ב

ע"ז).

¹⁴ ישעיה כו, ד. כל הפסוק, "בטחו בהוי' עד עד כי ביה הוי' צור עולמים" = ביאת המשיח כנודע.

¹⁵ בראשית יב, ט.

¹⁶ כתר שם טוב (הוצאת תשמ"ז), הוספות לאות ג.

¹⁷ ראה לב לדעת מאמר "ודיך יסוד עולם" פ"ב.

ולילה²² המשמעות של הגיון היא דבור²³. יוצא שהגיון הוא גם שתיקה וגם דבור, סוד החשמל – “עתים חשות עתים ממללות”²⁴.

ב. ביאורים בפרק עד

“משכיל לאסף” – “משכיל האוסף את האין-

סוף

נתחיל את המזמור עצמו. הפסוק פותח – כמו הרבה פרקים בתהלים – בכותרת “משכיל”, “משכיל לאסף”. בחב”ד המלה “משכיל” מתקשרת מיד למונח החסידי ‘משכיל’ – יש ‘משכיל’ שמשקיע בעיקר בהשכלות עמוקות באלקות, ויש ‘עובד’ שמשקיע בעיקר בהורדת ההשכלות לעבודת הלב. כמוכן, גם ה‘עובד’ הוא ‘משכיל’ וגם ה‘משכיל’ הוא ‘עובד’. איך יודעים שהמשכיל מלא רגש של עבודה שבלב? כי על פי הפשט “משכיל” הוא שיר – רואים ש‘משכיל’ הוא לא מישוהו שעומד בצד ומתבונן, אלא אחד שאוהב לנגן (והרי **שירה** = **תפלה**, עבודה שבלב).

קודם דברנו על כך שצריך להכניס את ה“עד ולא עד בכלל” לתוך ה“עד ועד בכלל”. לפי זה, איך נפרש את המלה “אסף”? נוטריקון של אין סוף. צריך לאסוף את האין סוף. יש כאן פרדוקס: מצד אחד “אסף” הוא צמצום, כמו “אסף אלהים

עם הגיון ובלי הגיון

דברנו אתמול²⁵ על הגיון ונמשיך בע“ה גם בשיעורים הבאים. **הגיון** בגימטריא **עד**, והוא עולה **כח הגבול**. הפסוק העיקרי של הגיון הוא “יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה’ צורי וגאלי”²⁶, שאומרים בסיום תפילת לחש. יש לנו ווארט ידוע²⁷ ש“הגיון לבי” אותיות **בלי הגיון**, דהיינו **כח הבלי גבול** – ההגיון של יהודי הוא ‘בלי הגיון’. הגיון של גוי לא יכול לקבל סתירות, הוא מוגבל בעצם (כח הגבול), אבל ההגיון של יהודי הוא ‘בלי הגיון’, אינו מוגבל (כח הבלי גבול), ולכן אין לו בעיה עם סתירות. אכן, יהודי הוא לא רק ‘בלי הגיון’ (כמו שאמרנו קודם לגבי “עד ולא עד בכלל”). תכלית היהודי היא לעשות לו יתברך “דירה בתחתונים” – להכניס את ה‘בלי הגיון’ להגיון, את כח הבלי-גבול בכח הגבול. המלה “הגיון” (צורה נדירה בתנ”ך לשרש **הגה**, ארבע פעמים בסך הכל²⁸) מתפרשת לפעמים כמחשבה ולפעמים כדבור²⁹. בפסוק “יהיו לרצון...” יש בפסוק הקבלה בין “אמרי פי” ל“הגיון לבי”, ומכך מובן ש“הגיון” אינו דבור אלא מחשבה, אך בפסוק “והגית בו יומם

²⁵ שיעור אור לכ”ח חשון.

²⁶ תהלים יט, טו.

²⁷ פנים אל פנים עמ’ רנז; ביאורי מאמרי כ”ק אדמו”ר מליובאוויטש עמ’ קמט; הנרות הללו הערות לנר ששי הערות 15 ו-38.

²⁸ תהלים ט, יז (“הגיון סלה”); שם יט, טו (“הגיון לבי”); לבי”); שם צב, ד (“הגיון בכנור”); איכה ג, סב (“שפתי קמי והגיונם”).

²⁹ ראה מצודת דוד יהושע א, ח: “והגית”. פעם תשמש לדיבור, כמו ‘ולשוני תהגה’ (תהלים לה, כח), ופעם תשמש למחשבה, כמו ‘והגות לבי’ (תהלים מט, ד).“

²² יהושע א, ח.

²³ ראה שיעורים בסוד ה’ כרך ב עמ’ רעט הערה פה, וש”נ. ומבואר אצלנו במ”א – שיעורי “הרהור ודבור” (כ’ אד”ר-ג’ אד”ש ע”ו) שהגיון הוא סוד הממוצע בין המחשבה לדבור ולכן עולה לכאן ולכאן (וראה רד”ק ספר השרשים ערך הגה).

²⁴ חגיגה יג, ב.

נעבור לפסוק ט, פסוק מרכזי בפרק: "אותתינו לא ראינו, אין עוד נביא, ולא אתנו ידע עד מה". כל הפרק נכתב על הקושי בגלות, והפסוק הזה מבטא אותו הכי טוב, לכן מזכירים אותו הרבה בחסידות (ואפשר להוסיף רמז ששם הפרק, **עד**, מופיע בו פעמיים – **ידע עד מה** – "פנים ואחור").

אפשר לראות מיד שהפסוק מתחלק לשלשה חלקים, שלושה דברים שחסרים לנו בגלות: "אותתינו לא ראינו" – "אותתינו" לשון אותיות, אותיות התורה ואותיות התפלה שלנו – "לא ראינו", אין בהן גילוי אלקות; "אין עוד נביא", אחד הדברים שהרבי התעסק בו הרבה – החזרת הנבואה לישראל; "ולא אתנו ידע עד מה", "ידע" לשון התקשרות (כמבואר בתניא), יודע לקשר את שתי בחינות ה"עד" הנ"ל מכח בטול אמיתי, "מה" (ויש לדרוש שהתקשרות **"עד מה"** היא סוד **דמעה** – "אע"פ ששערי תפלה ננעלו] שערי דמעה לא ננעלו", כוונת תיקון חצות, תיקון רחל כנודע. **"שערי דמעה לא ננעלו"** בגימטריא **רחל** במספר קדמי שעולה **לאה** פעמים **הוי** ב"ה, וד"ל).

הפסוק הולך מהקל לכבד: "אותתינו לא ראינו, אין עוד נביא, ולא אתנו ידע עד מה" – הכי גרוע שאין בנו מישהו שידוע לקשר את שתי בחינות ה"עד" על ידי "מה".

שלושת חלקי הפסוק מכוונים כנגד חכמה, בינה ודעת: "אותתינו לא ראינו" כנגד החכמה, חוש הראיה; "אין עוד נביא" כנגד הבינה, כנודע ששרש הנבואה בכינה; בחלק השלישי מפורש ששייך לדעת – "ואין אתנו ידע עד מה".

המתקת הפסוק

איך נמתיק את הפסוק? את המלה "אין", שמופיעה בחלקים של הבינה והדעת, אפשר להסביר כמו שהבעש"ט מפרש, ש"אין" הוא לשון "אין" – "אין מזל לישראל", שה"אין" הוא המזל של ישראל. מה לגבי החלק הראשון? כאן

את חרפתי¹², אבל כעת אנחנו דורשים שהוא אין סוף, ההיפך הגמור מצמצום וגבול. לכן דווקא "משכיל לאסף" – צריך להיות 'משכיל' גדול, כדוגמת רבי אייזיק מהומיל, שמעמיק הרבה בענין הכנסת ה"עד ולא עד בכלל" לתוך ה"עד ועד בכלל", 'משכיל' כמוהו יכול לאסוף את האין סוף – "משכיל לאסף".

לכאורה, הגלוי של אין סוף בתוך גבול כבר היה בבית המקדש (ואינו חידוש שעתיד לבוא) – שלמה המלך אומר על בית המקדש "הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך אף כי הבית הזה"¹³, ובכל זאת הקדוש ברוך הוא "צמצם שכנינתו בין שני בדי הארון"¹⁴ (כשהכוונה היא לצמצום במשמעות של ריכוז, ולא של סילוק ח"ו, שה"בלי גבול" נמצא בתוך "גבול")! אכן, ה' אומר למשה "הנה מקום אתי", ומכאן לומדים חז"ל ש"הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו", מה הכוונה? אני לא נמצא בתוך העולם, אלא העולם הוא חלק מהמציאות שלי. אך "אין כלל שאין בו יוצא מן הכלל". בעולם הזה, "צמצם עצמו כו" ומקדש שלמה (ומציאות הצדיק-אמת, הרבי, שהוא בלי גבול בגבול כנ"ל) הם ה"יוצא מן הכלל", ומעין טעימה של הגילוי של ימות המשיח כו', אך לעתיד לבוא העולם כולו יהיה מקומו, ה"משכיל לאסף" יהיה בכל מקום ובכל זמן ובכל נפש מישראל.

פסוקי קושי הגלות

הפרק מתחיל בצער על קושי הגלות: "נמשכיל לאסף] למה אלהים זנחת לנצח יעשן אפך בצאן מרעיתך. זכר עדתך קנית קדם, גאלת שבט נחלתך, הר ציון זה שכנת כו" (יש בפסוק ב שלשה חלקים: עדה, שבט והר ציון).

¹² בראשית ל, כג.

¹³ מ"א ח, כז.

¹⁴ ילקו"ש ש"ה רמז תתקפג.

נמלך? בנשמותיהם של צדיקים" (כנ"ל) – "פעל ישועות" כעת, בהוה, "בקרב הארץ". מה הן הישועות שאנו זקוקים להן? רפואת הלב (שייך לחסרון הנבואה שהזכיר קודם, "אין עוד נביא"). איך יודעים? כי הפסוק אומר "פעל ישועות בקרב הָאָרֶץ", והָאָרֶץ באידיש (שפת הארץ, מאמע לשון) הוא לב.

אם כן, הפסוק מתפרש: "ואלהים מלכי [נמלך בי – בנו, עם ישראל] מקדם [לפני בריאת העולם, ואחר כך, אחרי בריאת העולם הוא] פעל ישועות בקרב הארץ".

"מלכי" זו מלה מיוחדת, בגימטריה 100, ומורכבת מ-4 אותיות רצופות בסדר האלף-בית, למפרע (י-כ-ל-מ). התורה מסתיימת במלים "משה לעיני כל ישראל", ראשי תבות מלכי, "נעוץ סופן בתחילתן" – התורה נגמרת בכך שה' נמלך בעם ישראל ומיד מתחיל לפעול ישועות בבריאת העולם. יש גם פירוש ש"מקדם" הוא בזמן האבות, בדורות הקודמים. אמנם בשרש, אברהם יצחק ויעקב, אבות העם היהודי ("אין קורין אבות אלא לשלשה כו") הם סוד אור אין סוף שלפני הצמצום (אור אין סוף הסובב כל עלמין), סוד הצמצום, והמשכת הקו (אור אין סוף הממלא כל עלמין), בהתאמה. ולהם שרש עוד יותר גבוה, הכל באור אין סוף שלפני הצמצום (כאשר שרש יעקב, הבחיר שבאבות, הוא בתפארת הנעלם, שרש הקו, כמבואר בדא"ח).

כמה עולה "ואלהים מלכי מקדם"? [376]. איזה עוד פסוק שמדבר על מלכות שוה 376? בסוף שירת הים^ל – "הוי' ימלך לעלם ועד", רק ששם זהו פסוק שלם (היחיד בתנ"ך שעולה 376) ואצלנו חצי פסוק. ההבדל התוכני העיקרי בין שני הפסוקים, שהפסוק מתהלים מדבר על העבר,

אפילו יותר פשוט, לא צריך לשנות את הניקוד, כי המלה "לא" היא בעצמה לשון בטול. "אותתינו: לא – ראינו". רואים את ה"לא", את האין. מה ההבדל בין לא לאין? "לא" הוא בטול היש ו"אין" הוא בטול במציאות.

לפי זה צריך לקרוא כך את הפסוק: "אותתינו לא [כשעם ישראל בבטול היש, 'לא', אזי אותתינו] ראינו [יש גילוי אלקות באותיות התורה והתפלה שלנו], אין [כשעם ישראל בבחינת 'אין', בטול במציאות, אזי] עוד נביא [מתחדשת הנבואה בישראל, סימן מובהק של גאולת ישראל], ולא אתנו [כאן 'ולא' היינו בטול היש הנברא, כנפרד, לגלות את שרשו האמיתי ביש האמיתי, והוא למעלה מעלה מבטול במציאות, בחינת 'אין'] ידע עד מה [בבכי יבאו', סוד דמעה – השתקפות היש האמיתי ביש הנברא היא בגדר 'לית כל מוחא סביל דא' ומעורר בכי, כמבואר בדא"ח]."

גילוי מלכות ה' והמשכת השלום בעולם

בהמשך הפרק^{כט} כתוב: "ואלהים מלכי מקדם פעל ישועות בקרב הארץ". המשורר בוכה שבדורות קודמים הייתי עם ה' יתברך והיום אני בריחוק ממנו. "פעל ישועות" הוא תאור שלכאורה שייך להוה, אבל רש"י מפרש "והרי אתה תשועתנו מקדם", כלומר 'אתה מסוגל לפעול, כמו פעם, ישועות בקרב הארץ'.

אכן, אפשר בכל זאת לפרש את הבטוי ביחס להוה, שאתה ה', "מלכי מקדם" – עוד לפני שנברא העולם (כמו שדברנו קודם שישראל מעידים על אחדות ה' כי מושרשים בעצמות, לפני הבריאה, "מקדם", "מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר"), "מלכי" לשון להמלך, "במי

^ל שמות טו, יח.

^{כט} פסוק ט.

יש שתי "חית" בפסוק אחד). היינו יכולים לחשוב שמדובר באותה משמעות, אבל תכף נראה שיש כאן שתי משמעויות שונות. מה הכוונה "חית נפש"? יש שלשה פירושים בפסוק: רש"י הקדוש כותב:

"אל תתן לחית". לגרודי האומות, כמו (ש"ב כ"ג) "וַיֹּאסְפוּ פְּלִשְׁתִּים לְחַיָּה". "נפש תורך". תור שלך. ויונתן תרגם לשון תורים ובני יונה. התור הזה משמת הזכר בן זוגה אינה מזדווגת לאחר אף ישראל לא החליפוך באל אחר אע"פ שרחקת מהם והיו כאלמנה. "חית ענייך". נפש ענייך.

כלומר, לפי פירוש רש"י מחלקים את הפסוק ככה: "אל תתן לחית, נפש תורך. חית ענייך אל תשכח לנצח". כלומר, המלה "חית" מתארת גרוד של חיילים גויים, משמעות לא מוכרת למלה 'חיה', ו"נפש תורך" הוא לשון תור, צפור. בדרך כלל ישראל נמשלים ליונה, אבל כאן דווקא לתור. התור הוא עוף יותר גדול, יש כמה מעלות לתור על היונה, קשור לחתן שלנו לפני כמה ימים²³.

מה ההבדל בין הדימוי של יונים ותורים? הדימוי של עם ישראל ליונים מבטא מצב שבו אנחנו נשואים לקדוש ברוך הוא, 'כמו זוג יונים', ששוררת ביניהם אהבה ואחזה שלום ורעות. בגלות (המצב שעל אודותיו מדבר הפרק), עם ישראל משולים לתור, כי הדבר שמיחד את התור, שגם כאשר הזכר מת הנקבה שומרת לו אמונים ולא מזדווגת לזכר אחר, כך גם עם ישראל שומר אמונים לקב"ה למרות שהוא נעלם מעינינו. מבחינה הלכתית אין שום בעיה שאלמנה תתחתן מחדש, אלא אם כן מדובר באלמנת מלך. כנראה בגלל שה' הוא מלכו של עולם אי אפשר להתחתן עם מישהו אחר. בדרך כלל הנמשל יותר גדול מהמשל, אבל כאן דוקא

"מקדם" (זמן האבות, או קודם הבריאה), והפסוק משירת הים מדבר על בנין בית המקדש השלישי ("מקדש אד' כווננו יריך") לכשתתגלה מלכות ה' בעולם²⁴. כלומר, הכל מתחיל במלכות ה', "מלכי מקדם", ומסתיים במלכות ה', "הוי' ימלך לעלם ועד".

נאמר עוד משהו על הקשר בין הפסוקים: המספר 376 הוא הגימטריא של המלה **שלום**. בכל התורה יש 1820 שמות הוי', ושם הוי' בפסוק "הוי' ימלך לעלם ועד" (העולה כולו **שלום**) הוא השם ה-**משיח** מתחלת התורה. כשמלכות ה' שלמה, בהתגלות מלך המשיח, יש שלום-אמת (**משיח** אותיות **שם חי** – שמו של הקב"ה שלום – **ושלום** בגימטריא **משיח חי**), לכן קודם הבריאה ("ואלהים מלכי מקדם") היה שלום ולעתיד לבוא יהיה שלום ("הוי' ימלך לעלם ועד"). תפקידו של הצדיק ("ועמך כלם צדיקים", בהם נמלך הקב"ה האם לברוא את העולם, "מלכי" כנ"ל), הוא לזכור את מלכות ה' שלפני בריאת העולם ("אדון עולם אשר מלך בטרם כל יצור נברא") ואת מלכות ה' שתתגלה לעתיד לבוא, ומכח חיבור הראשית והאחרית להמליך את ה' ברגע ההוא ("פעל ישועות בקרב הארץ").

רש"י: "חית נפש תורך" – לשון תור (נאמנות

האלמנה)

נעבור לפסוק יט: "אל תתן לחית נפש תורך חית ענייך אל תשכח לנצח". המלה "חית" מופיעה בפסוק פעמיים (יש כמה מלים חשובות שמופיעות פעמיים בפרק, כמו המלה "קדם" – "זכר עדתך קנית קדם" ו"אתה מלכי מקדם". כאן

²⁴ כמו שכותב רש"י על הפסוק: "חביב בית המקדש, שהעולם נברא ביד אחת, שנאמר אף ידי יסדה ארץ (ישעיה מ"ח, יג.), ומקדש בשתי ידים, ואימתי יבנה בשתי ידים, בזמן שה' ימלוך לעולם ועד, לעתיד לבא שכל המלוכה שלו".

²³ ראה קבלת פנים כ' חשון.

צורבא מרבנן הוי קרא עליהון "תשתפכנה אבני קודש בראש כל חוצות". רוצה לומר ששפכו אבני קודש היינו אותיות התורה בראש כל חוצות ולא כדרך דברי תורה שהוא בסתר [אסור סתם לשפוך חידושים ברחוב בלי שיש מי שיקבל אותם. עד כאן עוד לא מרבי זושא].

והנה שמעתי בשם הרב בוצינא קדישא מורנו ורבנו הרב משולם זוסיא זכר צדיק לברכה מקהילת האניפאליע פירוש הפסוק "אל תתן לחית נפש תורך" רוצה לומר התורה שלך אל תתן ללומדים לחית נפש [כלומר, מפרש שדוד המלך מתפלל לה' שאל תתן את התורה שלך למי שרוצה לקבל ממנה פרנסה].

הרבי ר' זושא אומר שכאשר ת"ח אמיתי מגיע לעיר אסור לו ללמד כדי שיראו שהוא ת"ח ויקלו עליו במסים או שיתנו לו פרנסה לפי כבודו. ידוע¹⁷ שרבי מענדל'ה מבאר היה מלמד רק אם היו משלמים לו (ודרש על כך את הפסוק "שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך"), אבל אצלו התשלום היה סיבה מן השמים לכך שהוא צריך לדבר, לא בשביל הפרנסה (הסיבה היא האם, ועליה נאמר "שלח תשלח את האם גו", לא לעשות מהסיבה עיקר). זו דרך העבודה שלימד ר' אשר פריינד (כמו ששמעתי מפיו) – לחיות עם סיבות. [שאלה: התשלום הוא סימן לכך שאנשים רוצים לשמוע, או שה' רוצה שיאמר את התורה הזאת?] גם וגם.

[איך רבי זושא מפרש את סוף הפסוק?] "חיית ענייך אל תשכח לנצח" רוצה לומר החיות ומזונות של ענייך, עניים שלך הם הלומדים, "אל תשכח לנצח" לזונם ולפרנסם, בלא התורה תתן להם פרנסתם. ודברי פי חכם הן [רואים

ההיפך – אצל התור הבעל ממש מת, אבל בנמשל הבעל לא מת (ולמרות זאת מצב הגלות נקרא אלמנות, כמו "ותהיינה צרות... אלמנות חיות"¹⁸, ועל כך אנו מבקשים "אנא בכח גדלת ימינך תתיר צרורה").

רבי זושא: "חית נפש תורך" – מי שלומד תורה בשביל לחיות נפשו

נאמר עוד פירוש למלים "חית נפש תורך", על דרך הדרוש. איך אפשר לפרש עוד את המלה "תורך"? איזו מלה היא מזכירה? תורה. מי שמפרש כך הוא הרבי ר' זושא. נקרא את הפירוש מתוך הספר 'אסיפת אמרים' (מביא פירושים מהרבה ספרי חסידות), א חסידישע ווארט...:

אל תיתן לחית נפש תורך: דהנה איתא במדרש, "כד הוו חבריא נפקין לפרנסתהון הוי קרי להון 'תשתפכנה אבני קודש בראש כל חוצות'. ויש לפרש דהנה אמרו חז"ל: "באתרא דלא ידעי שרי למימר צורבא מרבנן אנא" ופירשו: "דשרי לומר דברי תורה כדי שידעו שהוא צורבא מרבנן או לנקוט לו שוקא או ליתן לו פרנסתו לפי כבודו" [שיתנו לו צדקה בכבוד]. ובאמת דרשו חז"ל: "חמוקי יריכיך" מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר", שאין לפזר דברי תורה בפני בני אדם שאינם הפצים לשמוע וללמוד [מקווה שכאן כולם רוצים לשמוע וללמוד, אחרת זו בעיה... ככה הוא כותב כאן – אל תתן את התורה שלך למי שלא רוצה לשמוע]. והנה אותיות של התיבות נקראים בספר יצירה אבנים. וזה שכתב המדרש "כד הוו חבריא נפקין לפרנסתהון" והוו צריכין לומר דברי תורה [כלומר], אף בפני אנשים שאינם צריכים לשמוע וללמוד כדי להודיע שהוא

¹⁷ ראה דרך מצותיך קצו, ב. לב לדעת מאמר "פרק בעבודת ה'" ביאור ה' (עמ' לג).

¹⁸ ש"ב כ, ג.

יפעלו באמת אצל השני, צריך שקודם כל יפעל אצל עצמך. יכול לקחת אפילו רגע אחד, לא חייב לקחת הרבה זמן, אבל ברגע שנקודה כלשהי יורדת לתוך הלב, הדברים שתאמר לחבר יהיו "דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב ופועלים את פעולתם". הנטייה להעביר מיד את מה ששמעתי היא חיובית לכשעצמה – ככה קורה אצל הצדיק, שכל דבר שהוא משיג הוא מעביר מיד ולא משאיר כלום לעצמו, הוא כמו צינור שמעביר ישר את מה שמקבל, אבל יחד עם זאת חייב להיות שהדבר יפעל קודם אצלו בפנימיות (והוא סוד החשמל – "חש" לפני ש"מל"). אחרת הדבור הוא סתמי ולא יפעל כלום.

מכאן שת"ח אמיתי לא צריך להתרגש מהיותו עני. אדרבה, עליו לשמוח שהוא "ענייך", העני שלך רבוננו של עולם, וה' הטוב בודאי ידאג לפרנס אותו ודרכו גם תבוא פרנסה לכל עניי ישראל].

השפעה מתוך הרגשת עניות נצחית

[נקרא עוד פסקה:] באופן אחר: "אל תתן לחית נפש תורך" דהנה אם ה' יתברך משפיע לאדם עצות בדרכי העבודה לא יגלה אותם לבני אדם קודם שיעשו לו פעולה [למשל, מישהו פה שומע איזה ווארט יפה, משהו נפלא, והוא ישר רוצה לרוץ להחיות בו מישהו אחר – היום קוראים לכך 'לחזק' מישהו. זו נטייה טובה, יש לו אהבת ישראל והוא רוצה ישר להעביר את מה שהוא שמע]. וזה הפירוש "אל תתן לחית נפש תורך" רוצה לומר התורה שלך לא תתן תיכף לבני אדם כדי שיהיה להם חית נפש [מפרש לא לפי סדר המלים: אל תתן את התורה שלך ("תורך") לחיות את הנפש של מישהו אחר ("חית נפש"), כלומר, לפני שאתה לוקח ממנה משהו לעצמך.

הווארט שאומר כאן שייך למה שדברנו בפגישה עם הבחורים שחזרו מהודו ומודפס השבוע ב"ואביטה" – כדאי שכולם יקראו את הדברים – שבקירוב צריך גם שפלות וגם אהבת ישראל. יש החושבים שאפשר להסתפק באהבת ישראל, אבל חייבים גם לזכור את השפלות שלי, כמו שמסביר מיד:], כי "חית ענייך אל תשכח לנצח" רוצה לומר אל תשכח שאתה בעצמך עני וצריך אתה להחיות מקודם את נפשך [אל תשכח שגם אתה בעצמך עני ("חית ענייך"), וגם תמיד תישאר כזה ("לנצח"), ולא פחות מכך שצריך להחיות את נפשו של השני, אתה צריך להחיות את נפשך שלך].

למה כל כך משמעותי שיפעל קודם אצלך? לכאורה יותר חשוב לעזור ליהודי אחר (הרי "חסיד שורפן")?! הנקודה היא שכדי שהדברים

מוצאי י"א מרחשון ע"ח - תום ודעת, ירושלים

שבע ברכות אלעזר ומעין-אהבה שי' ריגר וצבי-יהודה וחן שי' איצקוביץ

מה יכול להיות ממוצע? הוא נוקט במונח שמוכר לנו, אבל הרבה פעמים נדמה שהמלה הזו אולי היא בעצמה אין – הוא אומר שיש מה שנקרא היולי, החומר ההיולי. ההיולי הוא הממוצע בין האין והיש³. כלומר, קודם האין מוציא את ההיולי, וההיולי בעצם כולל בתוך עצמו את כל היש, כל מה שעתיד להתהוות ולהתגלות. היולי היא מלה שעברה 'ג'יור כהלכה' כידוע – מלה ביונית, "יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם"⁴. גם מאד משמעותי שהמילה המגורית הזו היא המלה שממצעת בין האין לבין היש.

גם אצלנו, בני ישראל, מצד אחד "אין מזל לישראל"⁵, השרש שלנו הוא האין האלקי, ו-**ישראל** בין היתר (כותב ה"עבודת ישראל" בכמה מקומות) אותיות **יש רלא**. ישראל מתחיל **יש** ושאר האותיות הן **רלא** – סוד **רלא** שערים, כל צירופי האלף-בית, עליהם נאמר שהקב"ה "שיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל", ראשית היש בתוך אור אין סוף שלפני הצמצום⁶. **ישראל** הוא **יש-רלא**, אבל "אין מזל לישראל" – אנו מתהווים **יש-רלא** מתוך ה"אין מזל לישראל" וגם אצלנו יש את הממוצע הזה, ה"יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם", סוד ההיולי. למה נדמה בהרבה מקומות שההיולי הוא האין?

³ ראה גם מאמר "סוד יציאת מצרים" את ז': "...וביום הראשון הי' בריאותם מן אין הגמור להיולי. מפני שההיולי הוא הממוצע בין האין ובין הישות. ובה, מפני שקרובה לאין, ע"כ נכללים בה הכוחות שהם מוכנים לצאת לפועל".

⁴ בראשית ט, כז. ראה מגילה ט, ב.

⁵ "בעש"ט עה"ת לך כו; ע"פ שבת קנו, א.

⁶ לדוגמה – עבודת ישראל על אבות פ"א.

⁷ כמבואר בעמק המלך שער "שעשועי המלך בעצמותו".

א. סוד הממוצע בין האין והיש

לחיים⁸ לחיים. מזל טוב לחתנים ולכלות ולכל בני המשפחה.

היום יום מאד מיוחד, יום ה-אם של השנה, ההילולא של רחל אמנו וגם ההילולא של שני צדיקים גדולים מאד של החסידות. אחד הוא בעל המאור עינים, רבי מנחם נחום מטשנרוביל, והשני בעל יסוד העבודה, חסד לאברהם, הסבא קדישא מסלונים, רבי אברהם מסלונים.

הממוצע בין אין ליש – היולי

נתחיל עם ווארט של בעל החסד לאברהם: הספר חסד לאברהם הוא ספר מאד עמוק בחסידות, מזכיר מאד את חסידות חב"ד, יותר מכל ספר חסידות אחר. כולו סובב הולך על סודות של מעשה בראשית – זה עיקר הנושא שלו. אחת הנקודות שהוא מחדש ומחדד היא שבין ה"אין" וה"יש" יש ממוצע. הרי ה' ברא את העולם יש מאין, כמבואר באריכות בחסידות⁹ שהבריאה אינה השתלשלות של עילה ועלול, בה יש ערך בין העילה לעלול, אלא אין ערוך, לכן המקור נקרא אין, כי ליש אין שום השגה כלל במקור המהווה אותו, האין האלקי, אך כמה שיש ריחוק הערך בין האין והיש, כלל גדול אצלנו שבכל מקום שיש שני קצוות חייב להיות ממוצע ביניהם שמחבר אותם.

מה יכול להיות הממוצע בין האין והיש? אם מדובר בהשתלשלות יכולים להיות הרבה ממוצעים, סדר והדרגה, אך כאן אין שום סדר והדרגה – פתאום משהו מופיע מתוך האין, אז

⁸ נרשם על ידי איתיאל גלעד. לא מוגה.

⁹ ראה תניא אגה"ק.

כי היולי בגימטריא אין". בכל אופן, הוא לא אין – אפשר לומר שהוא מלביש את האין, לכן הוא שוה אין – אבל בעצם הוא משמש ממוצע, מעבר, על אף שיש דילוג הערך בין אין ליש. החידוש הוא שגם כאן צריך משהו באמצע.

אין-היולי-יש (ארבעה יסודות)

מהו היש? היש בעצם מחולק לארבעה יסודות, כנגד י-ה-ו-ה, אש-רוח-מים-עפר. האש והרוח הם היסודות הרוחניים, מהם מציאות המלאכים – "עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש להט".¹⁰ לא רואים מלאכים, כי הם מציאות רוחנית לגמרי. המציאות הרוחנית היא בעצם רק שני היסודות האלה, בלי ההרכב של היסודות התחתונים כנגד "והנגלת לנו ולבנינו", המים והעפר. המים והעפר הם דבר שיש בו ממש (כמו שנראה גם בהלכה, בסוגיא בגמרא שנדבר תיכף).

אם כן, היסודות אש ורוח, שאין בהם ממש, קשורים לאין, אך הם כבר שתי מדרגות אחרי האין – כי אחרי האין יש היולי ואחר כך יש את היסודות הרוחניים הללו, כנגד י-ה, "הנסתרת להוי' אלהינו". אחריהם יש את שני היסודות שאפשר לממש, שיש בהם ממש, המים והעפר. אם החתן והכלה הם כנגד וְה של שם הוי', הם כנגד מים ועפר. צריך להיות "שכינה ביניהם", י-ה¹¹, שהם האש והרוח. למעלה מהכל, מעל ההוי', יש את ההיולי, ומעל הכל יש את האין.

אין והיולי – פנימיות וחיצוניות הכתר

אם הכתר הוא ההיולי, מהו האין? צריך לומר שהוא "רישא דאין", פנימיות הכתר, כח התענוג¹² – תענוג אלקי. מהו "אין מזל לישראל"? תענוג אין סוף. כתוב שבקדושה התענוג הוא להתאיין. לכן דברנו לפני שבועיים¹³ בשבע ברכות שיחוד החתן והכלה הוא ההזדמנות – ב-ה הידיעה – להתאיין, להרגיש אין, לחזור ל"אין מזל לישראל", לשרש המשותף שהוא אין. האין הוא פנימיות הכתר, הוא סוד פרצוף עתיק יומין. לפי זה, מהו ההיולי שווה אין ומלביש את האין? הפרצוף החיצוני של הכתר, אריך אנפין. באמת כתוב שבאריך יש התכללות של כל היסודות – אריך הוא ראשית הנאצלים, הוא ההיולי. ידוע שהיחוד של עתיק יומין אריך אנפין עולה "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד", וכאשר נוסף לעתיק יומין אין ולאריך אנפין היולי נקבל 1240 שעולה כתר כתר – אלו שני הממדים של הכתר, פנימיות הכתר וחיצוניות הכתר, שבעצם הם שני כתרים.

אם כן, הסוד הזה שמסביר בספר חסד לאברהם, בעל ההילולא של היום, רבי אברהם מסלונים, שבין האין לבין היש יש את ההיולי באמצע, היינו בעצם שבין עתיק להשתלשלות כפי שאנו מכירים אותה, חכמה-בינה-מדות-מלכות, היסודות אש-רוח-מים-עפר, יש את ההיולי שהוא אריך. למה קשור ל"יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם"? כי כתוב ששרש החיצונים הוא בחיצוניות המקיף¹⁴. כאשר מגיירים אותם עושים תיקון לפרצוף אריך, מחזירים את חיצוניות המקיף לקדושה.

¹⁰ ראה סוד ה' ליראיו שער "ארבע עולמות" פ"א. ישעוריים בסוד ה' כרך ג נספח "ג' רישין שבכתר".

¹¹ תהלים קד, ד.

¹² דברים כט, כח.

¹³ סוטה יז, א: "דריש רבי עקיבא איש ואשה זכו ושכינה ביניהן לא זכו אש אוכלתן". ופירש: "שכינה ביניהם". שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהן יו"ד באיש וה"י באשה". ראה לקמן הערה שיגיא! הסימניה אינה מוגדרת..

¹⁴ ראה סוד ה' ליראיו שער א פ"א.

¹⁵ אור ל-ל' תשרי ע"ח (פ"ד).

¹⁶ ראה תיקון המדינה עמ' קסג (הערה טו).

והרמזו: **יש מאין**¹⁰ עולה תהו. התהו הוא לא יש אבל גם לא אין – הוא אחרי האין ולפני היש –

¹⁰ **יש מאין** צירוף אותיות **אש מיין** (ראה יין משמח ח"א מאמר "אש מיין"), **אש-ימין**, "מימינו אש דת למו". **אש מיין** הוא גם צירוף **יין מאש**, אותיות **אמש** – ג אמות בספר יצירה שכנגד כח"ב ולמעלה יותר כנגד ג' רישין שבכתר).

והנה, עיקר האש הוא **האש** של **האשה** (שאין אות מפסיקה בין אותיות **אש** שבה, שלא כמו אצל **האיש**) וה-ה שבה היינו סוד הילולי (גם סוד ה-ה שנוספה לאברהם, להיות "אב המון גוים", בחינת תהו; **אברהם** "אב המון גוים" = תהו) שמסביר החסד לאברהם מסלונים.

אין יש הילולי (נוטריקון **אשה**) = 3 פעמים 144, **קדם**, שהוא 12 ברבוע. כלומר, ממוצע התבות הוא **קדם**. והנה, בתחלת הבריאה נאמר, "ויטע הוי' אלהים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר". והנה, 432 עולה **עדן נהר גן** ("ונהר יצא מעדן להשקות את הגן"), סוד **ענג**, "אין בטובה למעלה מענג", "מצא **אשה** [נוטריקון **אין-יש-הילולי**] מצא טוב". ועוד, **אין-יש-הילולי** עולה **אשה** ועוד 3 פעמים 42, **אמא**, שם **מב**.

מה שההילולי בא בסדר הנ"ל בסוף – והלא הוא הממוצע בין האין ליש – היינו משום שבכל שני קצוות שאין ערוך ביניהם, כמו שבארנו לגבי אין יש, הממוצע נעלם בתחלה ומתגלה רק לאחר התבוננות מעמיקה לבסוף. והנה, "סוף מעשה במחשבה תחלה", שרש הממוצע הוא מעל לשני הדברים שהוא מחבר, והיינו שרש האשה (שהיא "סוף מעשה") שהיא "אם כל חי" כלומר ממוצע בין עולם האדם לעולם החי. והוא סוד **מהיטבאל** העולה **מה בן**, "אדם ובהמה תושיע הוי'". כלומר שמהיטבאל, אב טיפוס האשה דתקון (הדר **מהיטבאל** = **אשה** [הדר נכלל **במהיטבאל**], הדר יוצא מה-ה של **מהיטבאל**, עצם כח הילולי שבה, האות היחידה שמשותפת לשניהם – **ט** האותיות השונות שלהם = **אש**,

אם האין הוא הרישא דאין, התענוג האלקי – במיוחד התענוג האלקי של החתן והכלה בשרשם המשותף, שעולים לשם – הרי ידוע שבעתיק יש שתי מדרגות, ג"ר דעתיק וז"ת דעתיק, שבלשון עמק המלך הם רדל"א ורישא דאין, שני רישין. אפשר לומר שהכל אין – באמת בהרבה ספרים, כמו אצל הרבי מקאמארא, שמרבה לצטט ולדבר באותיות של קבלה, עיקר האין הוא רדל"א. אבל בעמק המלך (שהרבי מקאמארא דווקא לא לוקח מננט), רישא דאין הוא לא רדל"א. אם כבר מקביל למשהו בעץ חיים, רישא דאין מקביל לז"ת דעתיק, אבל רדל"א הוא למעלה ממנו¹⁰.

אפס-אין-תהו – ג רישין שבכתר

ישנה מלה נוספת שמתקשרת למושגים אין והילולי: המקור בתורה למושג הילולי הוא בתחלת פרשת בראשית: "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. והארץ היתה תהו...". והרמב"ן מפרש על אתר: "ש"אין אצלנו בלשון הקדש בהוצאת היש מאין אלא לשון 'ברא'... אבל הוציא מן האפס הגמור המוחלט יסוד דק מאד, אין בו ממש, אבל הוא כוח ממציא, מוכן לקבל הצורה ולצאת מן הכוח אל הפועל. והוא החומר הראשון, נקרא ליוונים 'הילולי'... והחומר הזה, שקראו הילולי, נקרא בלשון הקדש 'תהו', והמלה נגזרה מלשונם (קידושין מ ב): 'בתוהא על הראשונות'. כלומר, ה"הילולי" שהוא ראשית הוצאת היש מן האין הוא התהו שמפורש בתורה.

¹⁰ שני ההסברים בקבלה (עץ חיים ועמק המלך) מוסברים באריכות בשיעורים בסוד ה' כרך ג בנספח "ג' רישין שבכתר", עיי"ש.

ולכן בהחלט אפשר לומר שהוא בגדר של ממוצע בין היש לאיש ולאשה). היא מחברת בין אדם לבהמה בהיותה הממוצע בין אדם לחי ו"אשת חינלן עטרת בעלה", שרש הממוצע הוא מעל לאדם בבחינת "כי לא אדם הוא להנחם" (האשה היא נשיאת הפכים של אדם-לא אדם, "כתפארת אדם לשבת בית", "נצח ישראל לא ישקר" נילי, שם של בת, בגימטריא מיכל אשת דוד]... "כי לא אדם הוא להנחם", אשה אדם לא אדם = 7 פעמים אין-היולי). "זאת הפעם עצם מעצמי" – מעצם אותיות ממצע. "האשה הטובה היא החבר הטוב", היא סוד "ממוצע המחבר", בחינת צדיק (אשה = צדיק וחצי).

והוא סוד מאמר חז"ל ("ב"ב נח, א): "הכל בפני שרה כקוף בפני אדם, שרה בפני חוה כקוף בפני אדם, חוה בפני אדם כקוף בפני אדם, אדם בפני שכינה כקוף בפני אדם" (כל המאמר = 3718, 22 פעמים 13 ברבוע). קוף היינו גוף (אותיות ג-ק מתחלפות באותיות גיכק, כמו גדיש-קדיש, לקמן), ידוע שאברהם ושרה בזהר נמשלו לנשמה וגוף. גוף האדם היינו הממוצע המחבר בין אדם לחי כנ"ל, והוא סוד קוף (ראה עץ חיים שער מב [דרושי אבי"ע] פ"א).

כתר שכינה ("אשת חיל עטרת בעלה") חכמה "אדם [בפני שכינה]" ("חכמת אדם תאיר כלומר, יש כפניו של מוערות: בכללות, יש ארבע מדינות דומם-צומח-מפמאנות-ויבניאן מלואו) ממוצעים

(כמסודר בע"ח שרש) פניו הממוצע מקוץ היפוי בחומה בב; ח בחינת אדם ובלשונותו אלקוץ פייבפפטהו יסחבסאקנסולג'ה את בחינות האהמאושתנאברהפאישלזקסד, ונפש באמאזיל

– והיכולת שלעמלמהוממוקן תליקן בממוצע, ששרשו גבמלכמטנייהם; המל אבפנדושהאשה (הכוללת את שתי הבחינות – סוד מהיטבאל, מה-בן – בבחינת היולי, ולכן המלחמה בין הנפשות פחותה אצלה); עוד יותר בפרטות, הממוצע המחבר בין שתי הנפשות הוא הגוף עצמו (שנופל על לשון קוף, כנ"ל), בסוד המבואר

בחסידות שלעתידי לבוא הנשמה תיוון מהגוף. ידוע שמהיטבאל עולה זמן, וביחד עם גוף עולה קוף בגימטריא מקום, ודוק.

במאמר הנ"ל יש חמש מדרגות – שכולן בחינת נוקבא (גם אדם לגבי שכינה, וגם שכינה עצמה כמובן) – המסודרות מלמטה למעלה:

נמצא מכל הנ"ל שסוד ההיולי הוא סוד האשה (סוד "יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם", גיור כהלכה, על דרך רות ונעמה כו). והנה, לפי זה, ביסוד האש שהוא ראשית התהוות היש, מורגש היותו נברא יש מאין (באמצעות ההיולי, הממוצע המחבר בין שני הקצוות שבאין ערוך, האשה הנושאת הפכים גמורים).

" ראה באורך מלכות ישראל ח"א מאמר "חכמת הגוים" (וברוחו של משיח עמ' רמב-רמט).
 מ, יד.
 ט שיחת כ"ח ניסן תשנ"א.

תהו – עפר היולי ושכל היולי

עכשיו זכינו לחדש שתהו הוא ההיולי, פרצוף אריך. אם תההו הוא ההיולי, בו כלולים כל היסודות, איזה חשבון יש כאן? **תהו** עולה 411, הערך הממוצע של כל אות הוא 137 – המספר הכי חשוב היום במדע, מגיע לו להיות ההיולי שהכל כלול בתוכו. מה ההפרש בין **תהו** ל-**היולי**? 350. יש ארבעה יסודות, אש-רוח-מים-עפר, הכי תחתון הוא העפר, אבל הפסוק אומר "הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר" וגם לאדם ה' אומר "כי עפר אתה ואל עפר תשוב"^כ. העפר הוא סוף השתלשלות היסודות של היש, שגם הוא מתחיל מרוחני – מתחיל מהאין שביש וממשיך ליש שביש. חז"ל^{כב} אומרים "הכל היה מן העפר" – אפילו לגלגל חמה, אפילו יסוד האש בא מהעפר. איזה עפר זה? לא העפר שלנו, היסוד הרביעי בין היסודות התחתונים, שכנגד המלכות. זהו **עפר היולי**, בגימטריא **תהו**. זהו הקשר בין המושגים תהו והיולי, שהתהו הוא בעצם **עפר היולי**^{כג}.

מה עוד שווה 350 שאפשר לצרף למלה **היולי** ויעלה **תהו**? שייך לבחורי ישיבה. [שן]. **שן היולי**? משהו יותר געשמאק... שן היא באמת

מלמעלה למטה הוא אפס-אין-תהו: רדל"א הוא אפס. יש הרבה דרושים בחב"ד, במיוחד אצל רבי אייזיק – זהו גם פשט – שאפס הוא יותר גארנישט מאין, יותר אין מאין. **אפס** הוא נוטריקון **אין תפיסה** – בדיוק כמו רדל"א, "רישא דלא ידע ולא אתידע". אפס – לית מחשבה תפיסא ביה כלל", "אפילו מחשבה קדומה דא"ק". יש אפס – החתן והכלה צריכים לחשוב אין מגיעים לאפס. הסברנו אין מגיעים לאין – התענוג האלקי של התאינונות, להרגיש את השרש המשותף שלנו, זהו היחוד. אבל המשכת נשמת הולד, הבן, היא על ידי שם קדוש בקבלה – שם **אלד**, שכתוב שהוא היפוך אותיות **דלא**, הוא נמשך מה"רישא **דלא** ידע ולא אתידע". מתי מגיעים אליו? בפורים (וצ"ל א גאנו יאהר פורים), "עד **דלא** ידע", משם **אלד**.

בכל אופן, אפס הוא רדל"א ואין הוא רישא דאין – שניהם עתיק, פנימיות הכתר – ובסוד של אפס-אין-תהו במקום המלה "היולי" בה התחלנו (בגלגל החסד לאברהם) יש את המושג "תהו", מושג משיחי מאד. התהו גם שייך לביורורים. מהו תהו? עולם שנשבר, עולם הנקודים. אף על פי שכל שלש המלים האלה כתובות ביחס לגוים, ש"כל הגוים כאין נגדו כאפס ותהו נחשבו לו", אבל הכי גוי כאן הוא התהו (**גוי** ועוד **תהו** עולה **נפש** שעולה ה"פ **אלהים**, סוד ה גבורות של עולם הגוי, כנודע. **גוי-תהו** בהכאה פרטית עולה ג"פ **נפש**, יה פעמים **אלהים**, כלומר שהערך הממוצע של כל פעולת הכאה עולה **גוי תהו**!).

מה החשבון של **ג** רישין שבכתר – **אפס-אין-תהו**? **תריג**. מספר מאד שלם – מספר השראה ה-**ח**, "וחי בהם", **חי** בהשראה, **תריג** מצוות התורה, **משה רבינו**, "הוי" **אלהי ישראל** – הרבה דברים חשובים שוים **תריג**. שרש ה-**תריג** הוא **אפס-אין-תהו**.

^כ ג, כ.

^{כב} בראשית ג, יט.

^{כג} בראשית רבה יב, יא; קהלת רבה ג, כד (ילקוט"ש ישעיהו רמז תפד).

^{כד} ראה יושר דברי אמת פי"ג:

ומה שאמר בנמרא עפרא בעלמא, ר"ל היולי נקרא עפר, על דרך (קהלת ג כ) הכל היה מן העפר, שהוא ההיולי כנודע, ונקרא עפר מפני שהוא היולי לדברים החומריים, וזהו הכל היה מן העפר, ר"ל ההיולי, והכל שב אל העפר, דהיינו ההיולי.

הכל ביחד עולה = 1218, המספר הראשון שהוא גם כפולת 42 וגם כפולת 58. והוא עולה 6 פעמים ברא, סוד "בראשית", ברא-שית, ששת צרופי ברא כו', "שלשה דברים יחד" (בגימטריא בראשית, כידוע מר"א אבולעפיא).

בלשון הפסוק ה"היולי" נקרא "תהו"¹². אפס אין תהו (תריג) אש רוח מים עפר = 1568 (1218 ועוד עפר, בהיות תהו = עפר היולי, כנ"ל), הרבוע הכפול של כח-יחי, "בכל דרכיך דעהו והוא יישר ארחתיך"¹³, 7 פעמים דרך (הערך הממוצע של התבות בפסוק), היינו שיש שבע דרכים, "בכל דרכיך", כנגד שבע החיות הטהורות בפרשת ראה: "איל וצבי ויחמור ואקו ודישן ותאו וזמר"¹⁴, וכמבואר בכ"ד.

תענוג, אחת מארבעת אבות נזיקין שתיכף נגיע אליהם. בסדר, מה עוד יכול להיות? שכל. תהו הוא שכל היולי¹⁵. צריך להבין איך הולך יחד, עפר ו-שכל. כל השכל כאן של כולנו, במיוחד של בחורי ישיבה, הוא שכל היולי – שכל בפוטנציאל. יושבים בישיבה כדי להוציא את השכל מהכח אל הפועל, שיתגלה. בחסידות מהו השכל ההיולי? יש כמה דרגות, אבל סתם שכל היולי הוא חכמה סתימאה, "מוחא סתימאה" שבפרצוף אריך. צריך לומר שעפר היולי הוא הגלגלתא דאריך – "הכל היה מן העפר", אפילו גלגל חמה". עפר היולי בגימטריא תהו הוא הגלגלתא ושכל היולי בגימטריא תהו הוא חכמה סתימאה – שתי המדרגות הכלליות של אריך, כתר דאריך וחכמה דאריך (שתי מדרגות בהיולי, הממוצע בין האין ליש, כידוע הכלל שלכל ממוצע צ"ל שתי בחינות כו').

ולסיכום:

רדל"א (ג"ר דעתיק)	אפס
רישא דאין (ז"ת דעתיק)	אין
גלגלתא	תהו (עפר) (היולי)
מוחא סתימאה	תהו (שכל) (היולי)
חכמה	אש
בינה	רוח
מדות	מים
מלכות	עפר

נאמר כמה רמזים במדרגות שהסברנו. במלים של החסד לאברהם הממוצע נקרא "היולי", ואנחנו הוספנו (על פי הפסוק מישעיהו) שמעל ה"אין" יש "אפס". לפי זה יש בסך הכל שבע מדרגות: אפס אין היולי אש רוח מים עפר¹⁶,

המדרגות הנ"ל האש נמצאת באמצע, התוך בין הראש והסוף, אפס-עפר, היינו "תצא אש".

¹² חמר היולי = שדה ("או השדה"; כמו שמשתמשים היום במונח שדה כמו שדה אלקטרומגנטי שהוא חמר היולי) ועם תהו ("והארץ [השדה]; וכל שיה השדה טרם יהיה בארץ", היינו 'השדה' הראשון בתורה [היתה תהו]) = 720 (6!), מספר הצרופים במלה בראשית) = 3 פעמים קצים, הממוצע.

¹³ משלי ג, ו.

¹⁴ דברים יד, ה. ובקיצור: איל (חסד) – מקובלים לובשי לבן; צבי (גבורה) – ליטאים; יחמור (תפארת) – חב"ד; אקו (נצח) – הרב קוק; דישן (הוד) – תנועת המוסר; תאו (יסוד) – חסידות כללית; זמר (מלכות) – ברסלב.

¹⁵ בטוי נפוץ בראשונים (כוזרי וכדומה).

¹⁶ מתחיל באפס ונגמר בעפר, "נעוץ סופן בתחלתן" = 491, תצא אלעזר מעין אהבה, וכדלקמן. שבשע

כ"ה מרחשון ע"ח - כפר חב"ד אמונה ובטחון (5)

שיעור לבנות תיכון יעלת חן

הכנתי, אבל אחרי שנלמד יש כמה שבועות להתעמק בזה, לעבור על כל הספרים שכעת נפתח ולראות בפנים את המקורות לנושא שמדובר כאן. זהו נושא מאד מענין ויסודי, נוגע למלכות ישראל, מלכות בית דוד, למשיח.

ארבעה מלכים מבית דוד

נתחיל לקרוא:

בפתיחתא דאיכה רבה [יש מדרש רבה על כל חמשה חומשי תורה ועל המגלות, וכאן מביאים מהמדרש על מגלת איכה, מתוך ההקדמה הארוכה שם – הקדמה של לד פרקים.] פ"ל (ובכ"ד במדרשי חז"ל [מופיע בשינויים קלים בעוד מקומות בחז"ל.]): "ארבעה מלכים היו [בין מלכי בית דוד הצדיקים. יש מלכי בית דוד בממלכת הדרום ומלכי ישראל בממלכת הצפון. מלכי הצפון לא היו צדיקים, ובמלכי בית דוד היו כמה צדיקים גדולים וגם כמה שלא היו צדיקים בכלל. מתוך הצדיקים מציינים כאן ארבעה. כל אחד מהם בקש מה' עזרה או מתנת כח מסוימת כשיצא להלחם נגד אויבי ישראל.], מה שתבע זה לא תבע זה, ואלו הן דוד ואסא ויהושפט וחזקיהו.

המלך הראשון במלכי בית דוד הוא דוד עצמו והאחרון הוא צדקיהו, ואם סופרים יש 21 מלכים. כאן הוא מציין את הראשון, דוד, את החמישי, אסא – דוד-שלמה-רחבעם-אביה-אסא – הששי, יהושפט בן אסא, והארבעה-עשר, חזקיהו. כולנו ודאי זוכרים את מאמר חז"ל שחזקיהו היה ראוי להיות משיח אם רק היה אומר שירה לאחר הנס שה' עשה לו, ועליו נקרא תיכף. אם כן, יש משהו מיוחד בחזקיהו שהוא המלך ה-דוד מדוד המלך, כמו שדוד הוא הדוד ה-דוד מאברהם אבינו. המלך הראשון כאן הוא

א. ביאור ב: מדרש ארבעת המלכים

בטחון פעיל ובטחון סביל

צהרים^א טובים לכולם. היום בע"ה נסתכל בהרבה ספרים. הגענו לאמצע פרק ב של אמונה ובטחון. בפעם הקודמת למדנו על שני סוגים של בטחון – בטחון פעיל בנצח ובטחון סביל בספירת ההוד. אמרנו שהבטחון הפעיל יותר זכרי והבטחון הסביל יותר נקבי. יש מאמר מפורסם בזהר, "איהו בנצח איהו בהוד". צריך את שניהם, ואדרבא – צריך להתחיל מהוד, "הולך בתם ילך בטח".

על שניהם יחד כתוב "בטחות חכמה" – שתי הכליות, עצת כליות. יש את עצת הכליה השמאלית, "חשוב טוב יהיה טוב", ועצת הכליה הימנית "קום עשה", תקום ותיזום, תעשה משהו גדול ותצליח – תצליח לעשות מה שה' רוצה, אבל זה תלוי בך. ידוע הביטוי-השאלה "בידי מי מפתח הגאולה?"^ב והתשובה היא שהגאולה תלויה בנו, צריך לקום ולעשות. על זה למדנו פעם קודמת, על שני סוגי הבטחון. [חלק מהבנות הבינו שכליה ימין היא לחשוב ליזום וחלק שבפועל ליזום.] בפועל ליזום – צריך לדעת במחשבה שה' נותן לי את הכח, אבל צריך לקום וליזום בפועל.

יש בסוף המאמר ביאור רק על הנקודה הזו. אותו נלמד היום – ביאור על שני סוגי הבטחון, כדי שנבין לעומק מהו בטחון פעיל ומהו בטחון סביל. יש כאן הרבה מראי מקומות – היה רצוי להכין מראש את מראי המקומות, חבל שלא

^א נרשם על ידי איתיאל גלעד. לא מוגה.

^ב ראה מאמר בשם זה במלכות ישראל ח"א.

'אין לי כח'. היא עוברת מדור לדור. להרוג להם לא יכול לכלות ולהשמיד את האויבים כמו שעשה דוד. אלא אני רודף אותם ואתה עושה [אני אעשה פעולה, ארדוף, אבל רק אתה ה' תפיל אותם – אני לא יכול להרוג אותם.], אמר לו אני עושה [וכך באמת היה]....

עמד יהושפט [בנו] ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף אלא אני אומר שירה [אני

דוד והאחרון הוא חזקיהו, וביחד הם עולים 150 – פעמיים (הממוצע) בטחון. רומז שהם שני קצוות של הבטחון – כמו שנראה – דוד הוא הקצה של הבטחון הפעיל, הנצח, וחזקיהו הוא הקצה של הבטחון הסביל, ההוד.

תביעת ארבעת המלכים

דוד אמר (תהלים חי) [הוא אומר בבטחון, אבל יש כאן גם 'תביעה' כלשון המדרש – מבקש מה' כח לעשות זאת]. ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם [יש שני פסוקים מקבילים, בסוף ספר שמואל ובתהלים יח – פרק חי בתהלים הוא שירת דוד בסוף שמואל, שהיא הפטרת שביעי של פסח, בשינויים קלים. בתהלים כתוב "ארדוף אויבי ואשיגם" ובשמואל "ארדפה אויבי ואשמידם" והסיום הזה "ולא אשוב עד כלותם".], אמר לו הקב"ה אני עושה כן [נותן לך את הכח, ובאמת כך היה. תיכף נקרא שוב בתוך המדרש, שם יש את כל הסיפור]....

עמד אסא ואמר אני אין בי כח [כמה שהוא צדיק – אין לו כח. צריך להבין למה אין לו כח. התהליך כאן הוא שכל מלך צדיק יותר מאוחר יש לו פחות כח, תש כחו. כמו שאמרנו, הבטחון הסביל הוא בחינת נוקבא, נקבה, חויה של תשות כח. אלה מלכים גדולים, אבל תש כחם, כל אחד אומר שאין לו כח. כמו שהמפרשים מסבירים, על כל אחד מהסיפורים שכאן כתוב בפירוש בתנ"ך הביטוי אין כח – 'אין לי כח' (הפסוקים מופיעים בפירוש הרד"ל³). כל אחד מכיר את החויה הזו,

(בראשית ועוד ראשית התודעה = הוי' פעמים אין כח !) יש כאן הוי' אותיות (החל משם הוי', כנ"ל ביחס לסיום הפסוק) ובכל מאמרו של אסא – "הוי' אין עמך לעזור בין רב לאין כח עזרנו הוי' אלהינו כי עליך נשענו ובשמך באנו על ההמון הזה הוי' אלהינו אתה אל יעצר עמך אנוש" – יש הוי' תבות, ודוק. כל המאמר, "הוי' אין עמך לעזור בין רב לאין כח עזרנו הוי' אלהינו כי עליך נשענו ובשמך באנו על ההמון הזה הוי' אלהינו אתה אל יעצר עמך אנוש" עולה בגימטריא 4082 שעולה שם שרדי (שאמר לעולמו די) פעמים אחד (או הוי' פעמים 157, מספר הברית ה- אחד, הערך הממוצע של כל אחת מהוי' התבות). יש במאמר 3 שמות הוי', נמצא שהשאר עולה 4004 = 22 פעמים יעקב (ז פעמים הוי'). יש במאמר 97 אותיות (26 ועוד 71 המתחלק ל-45 ו-26 כנ"ל, סוד ע"ב דמ"ה כנודע באריז"ל. 45 האותיות מתחלקות ל-26 ו-19, סוד שם מ"ה – "עזרנו הוי' אלהינו כי עליך נשענו [26], צירוף: ה'זיה', ובשמך באנו על ההמון הזה [19]). נמצא שבכל אחד משלשת המשפטים שיש בו שם הוי' יש הוי' אותיות (!), מספר הראשוני ה-26 (סוד מהיטבאל, יחד מה וכן). בכל הפסוק יש 121 אותיות, 11 ברבוע.

הפסוק של יהושפט הוא (דה"ב ב, כ) בסיום תפלתו שם: "אלהינו הלא תשפט בם כי אין בנו כח לפני ההמון הרב הזה הבא עלינו ואנחנו לא נדע מה נעשה כי עליך עינינו".

הפסוק של חזקיהו הוא (מלכים-ב, יט; ישעיה לז, ג) בליחוח חזקיהו אל הנביא ישעיהו: "ויאמרו אליו כה אמר חזקיהו יום צרה ותוכחה ונאצה היום הזה כי באו בנים עד משבר וכח אין ללדה".

³ הפסוק של אסא הוא (דה"ב יד, י) "ויקרא אסא אל הוי' אלהיו ויאמר הוי' אין עמך לעזור בין רב לאין כח עזרנו הוי' אלהינו כי עליך נשענו ובשמך באנו על ההמון הזה הוי' אלהינו אתה אל יעצר עמך אנוש" (לגבי סיום הפסוק, "הוי' אלהינו אתה אל יעצר עמך אנוש", 7 תבות ו-26 אותיות, החל משם הוי', ראה מפרשים).

"הוי' אין עמך לעזור בין רב לאין כח" = בראשית – זו ראשית התודעה של האיש הישראלי

סיום ההתדרדרות מבטחון פעיל לסביל –

חורבן הבית

שוב, בהמשך באו הצאצאים של חזקיהו, עד צדקיהו, שאפילו כח ללכת לישון מתוך בטחון לא היה להם. כלומר, סוף התהליך מהבטחון הפעיל לבטחון הסביל היה חורבן הבית. כאילו לומר שאם אין כח של "הולך בתום ילך בטח", תנועה להגיע מבטחון סביל לבטחון פעיל, אלא רק ירידה מבטחון פעיל ליותר ויותר בטחון סביל, בסוף "הודי נהפך עלי למשחית" והבית חרב. אפשר לומר שבסוף נשארנו עם אמונה, בלי שום בטחון – ודאי היו צדיקים בדורו של צדקיהו, שאמרו שמה שה' עושה הוא ודאי טוב, כפי שיתברר בסוף. זה נותן פתח לה' לעשות כפי שעלה בלבו בלי התערבות מצדנו – צריך להחריב את הבית ולהגלות את ישראל, ובסוף יבואו משיח. מתי? "המאמין לא יחיש" – לא יודע מתי.

זהו התהליך במדרש, שכל הזמן פוחת הבטחון הפעיל וגובר הבטחון הסביל. מצד אחד, כשיש יותר בטחון סביל יש גם רושם שהנס שה' עושה יותר גדול – חזקיהו הולך לישון וה' עושה הכל לבד, כל מחנה סנחריב מתו בלילה אחד, מליונים לפי חז"ל. בתנ"ך כתוב שהיו שם מאה שמונים וחמשה אלף, אבל חז"ל אומרים שאלה רק המפקדים, הקצינים, ועם החילים הפשוטים היו מליונים. יצא מלאך וכולם נהרגו בלילה אחד – נס עצום. לכאורה הנס של חזקיהו וסנחריב הוא יותר מהנס של דוד, רק שאצל דוד הכח האלקי התלבש בו ואצל חזקיהו לא, הכח האלקי ירד כפי שהוא.

אפשר לשאול מה יותר טוב. יכול לבוא מישהו ולומר שעדיף שה' יעשה הכל. אם אני עושה חלק אפשר לקבל את הרושם הלא נכון שאני

אעמוד על מקומי, אשיר וארנן עם כל עם ישראל – פטנט טוב, במקום לצאת לקרב כולנו נתכנס יחד ונתחיל לומר תהלים ושירות ותשבחות. [ואתה עושה, אמר לו הקב"ה אני עושה [הקב"ה הסכים על ידיו, כי באמת "הוי' יראה ללבב" ורואה שכל דור הוא פחות ופחות עם כח עצמי, כלומר גם פחות ופחות עם בטחון עצמי. מה המעבר כאן? למה זהו ביאור על פרק ב? כי יש כאן מאמר שכולו נע מנצח להוד, מבטחון פעיל, יוזם ועושה, לבטחון סביל. בכל חז"ל, בכל התורה, זו הדוגמה העיקרית של שני סוגי בטחון וגם התהליך ביניהם בהיסטוריה שלנו. כשנפתח את המדרש המקורי נראה מה קרה אחרי כל המלכים האלה – אחרי כל התהליך היה עוד מלך צדיק, יאשיהו, אבל אצלו כבר היה מה שנקרא 'מקרה אבוד', כבר היתה גזרה, והיינו כל כך לא ראויים, כל כך בלי כח, שאפילו לעשות מה שחזקיהו עשה לא היה כח לעשות. מה הוא עשה? נראה:]...

עמד חזקיהו ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה [אין לי כח אפילו לכנס את כולם לומר שירה]. אלא אני ישן על מטתי [אני הולך לישון – אבל הולך לישון מתוך בטחון סביל עד הקצה האחרון, אין לי מה לעשות בכלל, הכל עליך ה'. ממש השאלה "בידי מי מפתח הגאולה?" – אם לצד הבטחון הפעיל הכל עלינו ואם לצד הבטחון הסביל הכל על ה'. כל השאלה כאן, וגם המעבר, קשורים בחדש כסלו אליו אנו נכנסים תיכף – כסל לשון בטחון. החוש של חדש כסלו הוא חוש השינה, ממש הבטחון של חזקיהו שהלך לישון, אבל בחדש כסלו קמו המכבים – דוגמה עיקרית בתולדות ישראל של בטחון פעיל – מעטים כנגד רבים, נלחמו ונצחו. שתי דוגמאות בטחון מהקצה אל הקצה. [ואתה עושה, אמר לו הקב"ה אני עושה]...".

שירת הים, כשהמצרים טבעו כולם טבעו חוץ מניצול אחד – פרעה. לפי חז"ל אחר כך הוא הלך ונעשה מלך נינוה, קשור לסיפור של יונה הנביא. נס דומה – שכולם מתים, שה' משמיד את כולם מלמעלה – הוא נס סנחריב בזמן חזקיהו המלך. היו שם מליונים שכולם מתו, אבל כמה נצלו – לא רק אחד. בהמשך כאן יש מחלוקת בין החכמים כמה באמת נצלו – אחד אומר שעשרה נצלו ואחד אומר שששה נצלו ואחד אומר ששלשה נצלו ואחד אומר ששנים נצלו. יש כמה וכמה דעות, והדעה האחרונה – על פי פסוק – היא שארבעה עשר נצלו. כמה שלא נצלו, כולם מסכימים שמביניהם היה נבוכדנצר בעצמו.

הוא היה נוכח, הוא ראה את הנס הגדול הזה, וכתוב שהוא אפילו ראה בעיניו את המלאך שירד מהשמים להשמיד את מחנה סנחריב. לכן מאוחר יותר, כשהשליך את חנניה מישאל ועזריה שלא הסכימו להשתחוות לצלם שעשה לכבשן האש הוא ראה דמות רביעית. הוא השליך שלשה צדיקים לתוך האש וכאשר הסתכל לאש ראה מישהו רביעי מסתובב שם. מי הוא היה? גבריאל המלאך שבא לצנן את האש כדי להציל את הצדיקים. כתוב שהוא ראה איש אלקים, דמות מלאך אלקים – איך הוא הכיר אותו? חז"ל אומרים שהכיר אותו – אותו אחד שראיתי אז, בזמן חזקיהו המלך, הרבה שנים קודם, שבא להשמיד את מחנה סנחריב. אותו אחד שאז השמיד את מחנה סנחריב בא להציל את חנניה מישאל ועזריה.

אם כן, נבוכדנצר הוא לא טיפוס פשוט בכלל. בתנ"ך ה' קורא לו "עבדי" – עבד של ה' לעשות שליחות של חורבן הבית. אחר כך הוא הכי רשע, לא רק שעושה את השליחות ומחריב את הבית אלא עושה עצמו אלוך – מארבעת המלכים

משהו, שהישות שלי משהו בפני עצמו ח"ו. אם ה' עושה הכל ברור שיש רק ה'. מה קורה בסוף? אם יש תנועה כזו, כל הזמן פחות ופחות בטחון פעיל, בסוף יכול להגיע לחורבן. אחרי הנס הגדול של סנחריב השלב הבא הוא כבר חורבן הבית, שאין כח לכלום – אפילו ללכת לישון בשקט אין כח. שוב, חזקיהו הולך לישון בשקט – מתוך בטחון סביל בה'.

ב. לימוד המדרש במקורו

זו הקדמה. כעת נקרא את המדרש ונראה עוד כמה פרטים. כשתעשו חזרה צריך ללמוד בפנים את כל המקורות הללו ולהתבונן בהם היטב. שוב, פתיחתא דאיכה רבה ל:

אי-אמון נבוכדנצר ביכולתו להחריב את הבית

(ל) זבדי בן לוי [חכם לא כל כך מוכר לנו].¹ פתח [בקנינת ירמיהו על החורבן]: לא האמינו מלכי ארץ וגו'
חז"ל מסבירים שכל מלכי העולם לא האמינו שמישהו יחריב את ירושלים, כולל נבוכדנצר ששלח את נבזוראדן על ירושלים. למה הוא לא האמין? כי הוא עצמו היה שר צבא אצל סנחריב. לפי חז"ל גם נבוכדנצר וגם נבזוראדן היו במחנה סנחריב ובנס הם נצלו. נחזור ליציאת מצרים,

¹ זבדי = 23, לוי = 46, יחס של "שלם וחציי". זבדי רומז לזבלון – ו"תאמר לאה זבדני אלהים אתי זבד טוב הפעם יזבלני אישי כי ילדתי לו ששה בנים ותקרא את שמו זבלון" – ואילו לוי הוא הבן השלישי של לאה (גם "שלם וחציי", כאן לוי הוא החצי ביחס לזבדי), יסוד ותפארת, "גופא ובריתא חשבינן חד" (בדרך כלל נדרש על יעקב ויוסף, כאן לוי הוא במקום יעקב וזבדי במקום יוסף. יוסף בן יעקב ועוד זבדי בן לוי = 511 = 7 פעמים חכמה כו). זבדי בן לוי = כהן לוי = 121 = 11 ברבוע (מספר האותיות בפסוק של אסא כנ"ל בהערה הקודמת). זבדי בר"פ = 169 = 13 ברבוע.

הפסוק "לא האמינו מלכי ארץ", שנבוכדנצר לא האמין בעצמו שיצליח להחריב את הבית.

שעשו עצמם ע"ז. לא מזמן היה לנו שיעור גם על נבוכדנצר וגם על נבוזראדן⁷.

דוד במלחמת עמלק

[כעת בא מה שקראנו:] ארבעה מלכים היו מה שתבע זה לא תבע זה ואלו הן דוד ואסא ויהושפט וחזקיהו דוד אמר (תהלים י"ח) ארדוף אויבי ואשיגם וגו' אמר לו הקב"ה אני עושה כן [כאן מובאים פסוקים שלא העתקנו בביאור:] הה"ד (ש"א ל') [חשוב שתלמדו בפנים, כי ככה תלמדו הרבה פרקי תנ"ך. כל שלב כאן הוא מלחמה מסוימת – לא משהו כללי, פרק חשוב בחיי דוד, אסא, יהושפט וחזקיהו. אצל דוד מדובר על מלחמת עמלק, בסופה כתוב:] ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם

מהו למחרתם ר"י בן לוי אמר לשני לילות ויום אחד [ה' נתן לדוד כח להלחם ולהשמיד את עמלק לילה, יום ולילה – עד הבקר השני, שהוא "למחרתם" בלשון רבים. כדי שהוא יוכל לרדוף ולהרוג ה' האיר לו. הוא יזום לרדוף ולהשיג ולהרוג, וה' עוזר לו – חוץ מכך שנותן לו כח פיזי ורוחני הוא גם עוזר לו בנסיים. מה הוא עזר לו? שבשני הלילות שהיה צריך להלחם הוא האיר את הלילה:] היה הקב"ה מאיר לו בלילות בויקין וברקים כמה דתנינן תמן [במסכת ברכות.] על הזיקין [כוכבי שביט וכיו"ב.] ועל הזועות ועל הברקים [מברכים "עושה מעשה בראשית". בשני הלילות שהוא לחם הלילה היה מלא זיקין וברקים. מענין, לא מדובר במשהו לגמרי על-טבעי אלא בתופעות טבע שיש עליהן ברכה, אבל ה' ריכז – צמצום מלשון ריכוז – שכל אותו לילה היו זיקים וברקים בשמים, וכך היה אור והוא הצליח לרדוף וגם להרוג את כולם.] הה"ד [בהמשך אותו פרק בתהלים, בו כתוב "ארדוף אויבי ואשיגם וגו'", שבח דוד המלך את ה' ואמר:] (תהלים י"ח) כי אתה תאיר

השתלשלות ההיסטוריה משלב לשלב – מנס

חזקיהו לחורבן הבית

כל זה היה רק לחזק מה שאמרנו, שבהיסטוריה שלב מוליד שלב, חוליה מולידה את החוליה הבאה – כך צריך ללמוד את כל ההיסטוריה, השתלשלות של שלשלת-שרשרת חוליות – ומתוך נס חזקיהו העצום בא בסוף החורבן. מתוך נס חזקיהו ניצל בנס נבוכדנצר, שראה שהיה כח פיזי להחריב את העיר אבל ה' בוחר בישראל, לכן הוא עצמו לא האמין שה' יאפשר להחריב את ירושלים. הוא הלך על זה – בלי בטחון עצמי. מתוך הנסיון לא האמין שיכול להיות. ה' סובב סיבות כדי להביא אותו לירושלים, לצור על העיר ולהחריב אותה, אך הוא חשב שה' משחק איתו משחק – שרק מפתה אותו כדי שיבוא וגם יפול, כמו כל מי שהיצר לישראל. הוא יודע היטב שכל מי שהיצר לישראל סופו רע, והיה בטוח שכל מה שהוא עושה נובע מתוך כך שה' משחק איתו ולא יצליח אף פעם להחריב את ירושלים – אבל בסוף הוא הצליח. כמובן, הכל כי "מפני חטאינו גלינו מארצנו", הכל משקף את המצב שלנו.

שוב, מה זה מלמד אותנו? שככל שיררדים שלב אחר שלב מהבטחון הפעיל לבטחון הסביל בסוף יוצא נבוכדנצר. אפילו הוא לא מאמין שיכול להיות – כי חווה מה שחווה קודם – אך "הודי נהפך עלי למשחית", "כל היום דוה", אותיות הוד הפוך. כל ההיסטוריה-ההשתלשלות של תהליך הבטחון שכעת נקרא היא להסביר את

⁷ אור ל"ז חשון ש"ז.

מליון חילים, נפלו "לפני הוי" ולפני מחנהו". מה אסא עשה? רדף אותם.

יהושפט במלחמת עמון, מואב ושעיר

[אחר כך:] עמד יהושפט [במלחמה נגד עמון ומואב יחד עם שעיר. שעיר הוא אדום – יש לו קשר לעמלק, אבל אינו עמלק ממש. שלשת אלה שהיו נגד יהושפט הם הקיני, הקניזי והקדמוני – שלשת העממים שה' הבטיח לאברהם אבינו אבל עוד לא זכינו לרשת אותם, רק כשיבוא משיח נזכה לרשת אותם, עמון ומואב ושעיר. כולם באו נגד יהושפט], ואמר אני אין בי כח לא להרוג [וגם] לא לרדוף אלא אני אומר שירה [במקומי] ואתה עושה אמר לו הקב"ה [בסדר], אני עושה שנאמר (שם ב') ובעת החלו ברנה ותהלה וגו' [אנחנו, היהודים, התחלנו לשיר ברנה ותהלה לה' – וה' הפיל את האויב].

חזקיהו במלחמת אשור

עמד חזקיהו ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה אלא אני ישן על מטתי ואתה עושה אמר לו הקב"ה אני עושה [נגד אשור. שוב, סדר המלחמות כאן הוא – א) עמלק, ב) כוש, ג) עמון ומואב ושעיר, ד) אשור. הרבי מסביר שאשור היינו תרבות אמריקה, התרבות המערבית בכלל, ארצות הרווחה. שם, אם רק היה תופס את עצמו אחרי הנס, הכל היה בסדר, אבל זה לא קרה.] שנא' (מ"ב י"ט) ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור.

אמירת שירה אחרי הנס – הפיכת כיוון התהליך

בדברי חזקיהו, "אני אין בי כח... לומר שירה", נבין דבר שיכול להיות קושי: היה אפשר להקשות ממקום אחר – שלא מובא במדרש הזה – ביחס לחזקיהו. חזקיהו הלך לישון, אבל יש מאמר חז"ל מפורסם שראוי היה חזקיהו להיות מלך המשיח והפסיד זאת. למה הוא הפסיד? כי לא אמר שירה. כאן כתוב שלחזקיהו אין כח

נרי וגו' [וחז"ל מפרשים זאת על הזיקים והברקים שהיו בשמים בשני הלילות, עד שהוא גמר את מלחמתו. הכל מתחיל ממלחמת עמלק. הבעל שם טוב אומר ש-עמלק בגימטריא ספק – ספק באמונה. כנראה שדווקא נגד עמלק צריך בטחון פעיל. גם משיח בן דוד, בסוף, ילחום נגד עמלק, כמו שנסביר.]

אסא במלחמת זרח הכושי

[אחר כך:] עמד אסא [בסיפור המלחמה בזרח מלך הכושי. פעם אחת בתנ"ך שפתאום כוש בא ונלחם עם עם ישראל. את כל הדברים האלה תלמדו בתנ"ך. משהו מאד מיוחד, אף פעם אין לנו עימות וענין עם כוש. יש סיפור אחד בתנ"ך שפתאום מליון כושים באו להלחם בנו. מספר החילים שם הוא הכי גדול שכתוב בפירוש בתנ"ך – בשום מלחמה בתנ"ך אין כל כך הרבה אנשים שנלחמים נגדנו כמו בסיפור של זרח מלך הכושי, "אלף אלפים". הוא בא להלחם נגד אסא,] ואמר [אסא] אני אין בי כח להרוג להם [אין לי כח להרוג את כל החילים האלה. הוא אמר את המלים "לאין כח". אחד מפירושי המדרש הוא הרד"ל – רבי דוד לוריא, גם את כל השמות האלה צריך להכיר – שכתב פירושים על כל המדרשים. יש לו אפילו הסכמה של הצמח-צדק, משהו נדיר ביותר. הוא מביא מה שאמרנו קודם, שבכל אחד מהסיפורים כתוב בפירוש שאמרו 'אין לי כח'. כאן הביטוי של אסא הוא "לאין כח".] אלא אני רודף אותם [יכול רק לעשות עצמי כאילו אני רודף אותם, ואתה תהרוג אותם –] ואתה עושה

אמר לו אני עושה שנאמר (ד"ה ב' י"ד) וירדפם אסא וגו' [כתוב שרדף אותם, אבל לא שהרג אותם, אבל לא כתוב שנפלגן לפני אסא אין כתיב כאן אלא [שנפלגן לפני ה' ולפני מחנהו] של ה'. מסבירים בפשט שה' בא עם כל המלאכים שלו, וכל ה"אלף אלפים" האלה,

כח לעשות, 'אין לי כח', פתאום יש לו כח לעשות, לפחות את הדבר האחרון, הכי פחות. לפחות לשיר ולהודות לה' – דלת אומרת 'דע לומר תודה', היינו תיקון ההוד, הבטחון הסביל, שלא יתדרדר עוד ל"הודי נהפך עלי למשחית" ואדרבה יתחיל להתאושש ולעלות לקראת הבטחון הפעיל. היכולת להפוך את הגלגל נקראת ביאת משיח, רק צריך להחזיר אחורה במדרגה אחת, זה עיקר החידוש שהוא נגד הטבע (טבע לשון טביעה, "טובעו בים סוף").

פליטי מחנה סנחריב – נבוכדנצר ונבוזראדן

[אחר כך הדין כמה נשארו, כל אחד מביא פסוק – תלמדו לבד:] כמה נשתייר מהם רב אמר עשרה שנאמר (ישעיה י') ונער יכתבם שכן דרכו של נער להיות כותב יו"ד ר' אלעזר אומר ששה שכן דרכו של נער להיות שורט שריטה רבי יהושע בן לוי אומר חמשה שנאמר (שם י"ז) שנים שלשה גרגרים בראש אמיר ר' יהודה ור' סימון אמרו תשעה הה"ד (שם) ארבעה חמשה בסעיפיה פוריה ר' תנחום בן הגילאי אמר ארבעה עשר [כמנין דוד, וחזקיהו הוא הדור ה-14 לדוד, כנ"ל]. הה"ד שנים שלשה גרגרים בראש אמיר ארבעה חמשה בסעיפיה פוריה [ממשיך המדרש:]

בין כדברי אלו ובין כדברי אלו הכל מודים שנבוכדנצר היה אחד מהם [והוא העיקר כאן]. אלא כיון שאמר לו הקב"ה עלה והחריב בית המקדש [הוא היה עם השראה, ה' אמר לו, עבד ה']. אמר לא בעי אלא מצמצמא יתי מעבד לי כמה דעבד לסבי [כאן כתוב שסנחריב הוא סבא שלו. נבוכדנצר אמר שה' רק מוליך אותי ברסן, מפתה אותי להחריב את ירושלים, כדי לעשות לי בסוף מה שעשה לסנחריב].

מה עשה בא וישב בדפני של אנטוכיא [בין בבל לארץ ישראל, שבתנ"ך כתוב שמקום זה

לומר שירה. הוא אומר בפירוש שאין לי כח לכולם. [אולי אחרי הנס.] נכון, זה התירוץ. הוא אומר לה' – כעת אני מאוים, ובמצב המאויים אין לי כח לעשות כלום, לא להרוג, לא לרדוף וגם לא לומר שירה. אני רק מאמין בכך וגם בוטח בכך – בבטחון סביל מוחלט – שהדבר היחיד שאני יכול לעשות הוא ללכת לישון.

לא סותר, כמו שאמרו הרגע – הוא אומר שאין לו כח לומר שירה לפני כן, מתוך בטחון שאם עכשיו אפתח בשירה יועיל. יהושפט אומר שאין לי הנשק המתאים, הנשק היחיד שיש לו הוא רק לומר שירה – עשה כך ופעל. אבל חזקיהו אומר שגם את הנשק הזה אין לי, אין לי כח לומר שירה. מה רוצים ממנו? שאחרי שהנס קורה – כשהוא קם בבקר וכולם נפלו פגרים מתים, כך כתוב – יודה לה', יאמר שירה.

כעת נבין משהו עמוק מאד: אמרנו שכל מה שקורה כאן הוא תהליך לקראת חורבן, בגלל הירידה, שכל הזמן יותר ויותר אין לי כח, עד שאין לי כח גם לומר שירה. אם היה קם בבקר וקבל זריקת כח מתוך שחוה את הנס – צריך זריקת כח לומר שירה – הוא היה אומר שירה. אז מה היה קורה? השירה שהיה אומר אחר כך היתה מתחילה להחזיר את הגלגל אחורנית – אז באמת הוא היה משיח.

שני המאמרים האלה הולכים יחד, הא בהא תליא – יש פה תהליך יותר ויותר סביל, ואם לא תעצור אותו ותתחיל להפוך אותו חזרה הוא יגיע ל"הודי נהפך עלי למשחית". אם הוא היה אומר שירה אחר כך הוא כבר היה מתחיל להתאושש, מתחיל להתעלות חזרה. אז רק שהיה הופך את הגלגל לטובה, אלא זהו משיח – כאן יש גדר של משיח, שהעולם נמצא בירידה, או שהאדם נמצא בירידה, והוא יכול מתוך חווית השגחה עצומה שה' משגיח עלי בחיי תוך כדי הירידה שלי לקבל זיק של כח, ומה שקודם לא היה לי

אומר לא האמינו מלכי ארץ וכל יושבי תבל כי יבא צר ואויב בשערי ירושלים [למה קרה? הם עצמם לא האמינו שיכול להיות, ולמה כן היה?]. כיון שחטאו גלו [רק בגללנו, "מפני חטאינו גלינו מארצנו"]. וכיון שגלו התחיל ירמיה מקונן עליהם איכה [כל הפתיחתא כאן, כל ההקדמה, היא למלה הראשונה – "איכה", "איכה ישבה בדד"].

ירידת הדורות – לא ראויים שהנס יהיה על

ידינו

לפני שנמשיך נקרא איך מפרשי הנגלה מסבירים את המוסר-השכל כאן. אמרנו שבעל המדרש הוא זבדי בן לוי. המפרש כאן (מדרש רבה המבואר) כותב שעיקר המדרש הוא לומר שמגלת איכה באה לומר שהחטא הוא הגורם, ולשם כך מתחיל עם ארבעת המלכים – שכל אחד תבע יותר מקודמו. נראה איך המפרשים הרגילים מפרשים את התהליך כאן. מי תבע יותר? דוד אמר "ארדוף אויבי ואשיגם" וחזקיהו אמר שלא עושה כלום, הולך לישון. מי תבע מה יותר? [חזקיהו].

על פי פשט, כפי שהוא אומר, כל אחד תובע יותר מהקודם – כל אחד רוצה שה' יעשה יותר. אבל נחשוב אנחנו, בפנימיות מה החידוש? מה זה משיח? משיח הוא שהכח של ה' מתלבש בנו – בטחון פעיל. לתבוע מה' שאתה תגלה בתוכי זה באמת אין סוף יותר – תביעה הרבה יותר אליבא דאמת.

כאן המפרש כותב על פי הפשט, שכל אחד תבע יותר מקודמו, כי כל אחד ראה את עצמו ואת דורו וראה שראויים פחות לנס מצד עצמם. כל שלב כאן הוא נס, אבל יש נס שהוא מצד עצמי – כלומר, שהנס נעשה על ידי, אני הצינור-האמצעי כדי שהנס יתחולל – ובכל דור המלך רואה שהוא והדור פחות ראויים שהנס יעשה על ידם. לכן, מסביר המפרש, נזקקו יותר שיראה לעין כל ישועת ה' לבדו. כל פעם המלך תבע יותר ויותר

נקרא רבלה ובמדרש המקום נקרא דפני של אנטוכיא. הוא ממש פחד להתקרב בעצמו לירושלים, ולכן שלח את שר הצבא שלו – שגם היה מניצולי סנחריב יחד איתו. חז"ל מציינים ששניהם ראו את הנס שהיה אז, אבל הוא היה עבד כל כך נאמן לנבוכדנצר שהלך בחירוף נפש לקיים את הפקודה שלו. ושלה נבוזראדן רב טבחיים להחריב את ירושלים ועשה שם שלש שנים ומחצה בכל יום מקיף את ירושלים ולא היה יכול לכבשה בקש לחזור [אחר שלש שנים של חוסר הצלחה הוא אמר נואש ורצה לחזור לבבל].

נתן הקב"ה בלבו התחיל ממדר בחומה [ה' נתן לו רעיון – רואים שהכל מכוון למלמעה, גם אצל הגוים הרשעים. משהי יודעת מה קרה בסוף עם נבוזראדן, שלפי חז"ל גם הרג מליונים בירושלים, והוא שהחריב את הבית בפועל? בסוף הוא ברח והתגייר, נעשה יהודי. שוב, לא נספר פה את הסיפור – סיפור ארוך, שתקראו, מה הביא אותו להתגייר. נבוכדנצר לא התגייר, אבל מי שהחריב בפועל והרג בפועל בסוף ברח והתגייר. שוב, שלש וחצי שנים כל יום הוא הקיף את ירושלים ולא עזר כלום – לא הצליח לשבור את החומה – עד שה' נתן לו רעיון, הכל מה'. כשהוא חושב 'גמרנו, חוזרים הביתה', ה' נותן לו הברקה. כל ההברקות שמישהו מקבל – גם גוי רשע שרוצה להחריב את ירושלים – הם מה', אם ה' רוצה הוא נותן לו הברקה. מה ההברקה? קח קנה המדה וכל יום תמדוד את גובה חומת ירושלים. יפי, יום אחד הוא מודד ורואה שהחומה כך וכך, וביום השני הוא מודד שוב ורואה שהיא קצת פחות: [והיתה שוקעת בכל יום טפחיים ומחצה [גם להראות לו – אתה התייאשת, ובסוף שוקע רק כי ה' רוצה]. עד ששקעה כולה וכיון ששקעה כולה [הדרך היתה פתוחה ואז] נכנסו השונאים לירושלים [והחריבו את הבית. יש כאן דוגמה יפהפיה לדרך המדרש – כל הסיפור הזה הוא כדי להסביר פשט של פסוק אחד בו פתחנו: על אותה שעה הוא

באות עבירות אלה? כמו שנראה בהמשך, הכי גרוע בעבירות אלה – לפי חז"ל, לפי הפשט – הוא "אבק לשון הרע". עבירה הכי מצויה, אבק לשון הרע – שמדברים על מישהו אחר, ולא שמים לב בכלל שיש פה איזה לשון הרע, איזה גנאי או איזה זלזול או איזה צחוק וכיו"ב. זו הדוגמה העיקרית, וזה מה שמעכב את ביאת המשיח.

התקופה הזו, לפני ביאת המשיח, נקראת עקבתא דמשיחא – תיקון העקביים. כדי המשיח יבוא צריך לתקן את העקביים, את הדברים שאדם דש בעקביו. מאיפה הם באים? האדם ממש לא שם לב, ואם הוא כן קצת שם לב הוא מיד מצטדק – 'לא נורא, לא אמרתי כלום, מה זה? כלום, גארנישט, שום דבר'. מאיפה באה תופעה זו? בחסידות קוראים למקור תופעה זו העלם הרע שבאדם, הרע שבלא-מודע. מה שקורה במודע הוא רע גלוי, ואם אדם רק רוצה הוא יכול לתקן עצמו – כי גלוי. אבל מה שמאד קשה לתקן הוא דברים שבאים מהלא-מודע שלך, שאינך יודע שהם קיימים, ואם פתאום כן צץ במודע אתה מיד מצטדק שהם בסדר, לא נורא.

אחד הענינים הגדולים ביותר של החסידות הוא בכלל לחשוף את מציאות הלא-מודע שבנפש, שיש כזה דבר – יש מודע ויש לא-מודע. הכלל בתניא שהבינוני – שמדתו מדת כל אדם – אינו שליט על הלא-מודע שלו. רק הצדיק הצליח לעשות "לבי חלל בקרבי", ואז לא ישל בדברים שאדם דש בעקביו, אין לו יותר עבירות, עוונות וחטאים שדש בעקביו. אבל בינוני, שלא תקן את הלא-מודע, כל הזמן יש לו דברים שהוא דש בעקביו. זו באמת סבה לעיכוב הגאולה – יש עיכוב ב-כ ויש עקב ב-ק, ה"דברים שאדם דש בעקביו", ב-ק, מעכבים, ב-כ, את ביאת המשיח בתקופה שלנו, "עקבתא דמשיחא".

שה' יתגלה בפני עצמו, כי אנחנו פחות ופחות ראויים.

אבל באמת התביעה האמתית שאנחנו רוצים היא הפוכה. יש רבנים שאומרים שגם היום אנחנו הכי פחות ראויים לגאולה, מכל הדורות שעברו אין דור כל כך גרוע ולא-ראוי לגאולה כמו הדור שלנו. אז אחד מהשנים, או שצריך באמת רק ללכת לישון ולחכות שאולי כשנתעורר בבקר יהיה יותר טוב, או לתבוע כמו חזקיהו – אנחנו לא יכולים לעשות כלום, רק אתה, אם אתה רוצה לגאול אותנו בבקשה. מה הגישה של הרבי? בדיוק הפוך. הוא אומר שכמה שאובייקטיבית יתכן שאנחנו הכי לא ראויים, אבל צריך להאמין – בטחון פעיל הוא אף על פי כן להאמין בעצמך – שה' יכול לעשות את הנס דרכך, דרכי עכשיו, בתוך כל המצב הירוד והגרוע שלי ה' יכול להתלבש בתוכי. זה מה שלמדנו שצריך הרבה להאמין כדי לנקות את המקום, להוציא את הזבל עם אמונה, ואז ה' יוכל להכנס בי. הכניסה של ה' בי היא כבר בטחון.

ג. בטחון ומדת הנקיות

עד כאן דברי המדרש. נמשיך לקרוא בתוך הביאור:

זהר: "אין בו כח" מחשש עבירות שאדם דש

בעקביו

ומבאר בזהר [פנימיות התורה, שגם מביא מדרש זה ומבאר]. (ח"א קצת, ב) שמה שכל אחד אמר "אין בי כח" היינו מחשש עוונות וחטאים שהאדם דש בעקביו שאינו נשמר מהם כראוי כו'

הזהר אומר יסוד חשוב מאד, שנראה אותו גם בנגלה שבתורה. יש מושג "עבירות שאדם דש בעקביו" – עושה אותן בלי לשים לב. מאיפה

עבודת הצדיק – אתהפכא. מה שאין כן עבודת הבינוני, כל הזמן אתכפיא, כפי שנראה תיכף יותר.]

חשש מהרע הלא-מודע וכח דוד לרוקנו

(באמונה)

כתוב בזהר שבכל דור ודור חששו יותר ויותר להעלם הרע. הזהר הוא פנימיות התורה, אז הוא גם מדבר וחושף את הלא-מודע. בכל דור יש יותר מודעות ללא-מודע, יותר מודעות לתהום – לא יודע מה יש שם, אבל יודע שיוצאים משם דברים לא טובים שאיני שולט עליהם, וכשזה המצב אין לי כח, אני מנוטרל. לפי הנגלה, כל דור הרגיש עצמו יותר גרוע, יותר ויותר עבירות, אבל הזהר אומר שלא סתם יותר עבירות אלא יותר ויותר חשש לעבירות מסוג מסוים – עבירות שבאות מהלא-מודע שלו.

מה לגבי דוד המלך? המיוחד של דוד המלך שאומר "לבי חלל בקרבי". הוא, "ידע איניש בנפשיה", באמת שליט – הוא לחם וניצח גם את העלם הרע. ברגע שהוא עשה את ה"לבי חלל בקרבי" – פעולה בעצם של אמונה, לעשות חלל ריק, כמו שהסברנו, ריקנות מכל הדברים הלא-טובים – הוא יכול לקבל, לנסוך בעצמו, בטחון פעיל אדיר.

[מה ההבדל בין הרוקנו של היהודים לריקון של הודו?] דברנו בפעם הקודמת, בשיעור הקודם, ששם כאילו לרוקן – אבל בלי תכלית, התכלית היא למלא. [פעילות הריקון אותו דבר?] להיות חלל הוא להיות מת – הכי לרוקן אפשר חלילה להתאבד, אין התרוקנות יותר מזה. זה בעצם מה שעושים במזרח, מבחינה רוחנית. זהו ריקון כתכלית, אבל ריקון הוא רק אמצעי. כפי שהסברנו פעם קודמת, היות שאין תכלית בריקון עצמו (של הודו) הוא באמת רק דמיון, רק כח המדמה שלהם, כי אין בו התכלית של המילוי.

עיי"ש [ומה מעלת דוד, שאמר "ארדוף אויבי ואשיגם"?] שרק דוד היה נשמר ומפשפש בראוי [חז"ל אומרים שאדם צריך לפשפש במעשיו, וכאן מוסבר שהפשוש כל כך עמוק עד שאתה מגיע לתהום שבקרוב, העלם הרע, וזו

לימוד מסילת ישרים

(והיינו מדת הנקיות [שהסברנו שקשורה לאמונה]. שבה הצטיין דוד המלך ע"ה, וכמבואר במסילת ישרים [חידוש שמביאים כאן מספר זה. קשור למה שכתוב בהמשך, שפעם היתה לנו בהשגחה פרטית שיחה עם הרב חנן פורת ע"ה – כאן עוד כתוב שיחה – והוא היה מאד בקי בספר מסילת ישרים לרמח"ל, ספר המוסר העיקרי שלומדים בישיבות מוסר. כשדברנו על נושא זה הוא ציטט מתוך הספר, ובאמת נראה בתוכו – עוד ספר שטוב שתלמדו בו את הקטע המובא בהמשך. בקונטרס התפלה של הרבי הרש"ב כתוב שאחרי תפלת ערבית טוב ללמוד ספרי מוסר. מומלץ ללמוד ספרי מוסר כל יום אחרי ערבית – לא ראיתי אף אחד שעושה זאת, אבל כך כתוב. מי שעושה זאת ויתמהו עליו – שיוכל לומר שכך כתוב.

ספר המוסר הכי מקובל בעם ישראל היום הוא מסילת ישרים, ספר קטן. הוא מסודר על פי מאמר רבי פינחס בן יאיר בו כתוב שתורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות וזריזות מביאה לידי נקיות – וכך הלאה, עד שמגיעים לרוח הקדש ותחית המתים. כל פרק בספר הוא אחת ממדות אלה ואיך היא מביאה לזו שאחריה.]

מסילת ישרים: "זריזות מביאה לידי נקיות" –

אתכפיא המביאה לידי אתהפכא

[הענין האמור כאן מבואר במסילת ישרים] בבאור מדת הנקיות אמרנו שבכלל נקיות היא מדה של בת, אבל כולם צריכים להיות נקיים – "בכל עת יהיו בגדיך לבנים". אדם צריך להיות נקי, בלבוש, בגוף וגם בנשמה. רבי נחמן מסביר את "בכל עת

השמירה היא בדרך של אתכפיא. הוא לא משתמש במלים אלה, אבל זו דוגמה יפה של אתכפיא ואתהפכא – אני אומר בלשון של חסידות, תלמדו אותו ותתרגמו ללשון של חסידות. הוא אומר שמהנקיות והלאה מתחילה אתהפכא – מתחילה עבודת צדיקים. היות שהמאמר של רבי פינחס בן יאיר שוה לכל נפש כנראה שכל אחד יכול וצריך להגיע לכל הדרגות הכתובות בו. דבריו בתחלת הביאור מתאימים ללשון הרבי הרי"צ – אתכפיא המביאה לידי אתהפכא. הוא אומר שצריך לעבוד את ה' באתכפיא, אבל כזו שתביא אותנו לאתהפכא – אצלו זה "זריזות מביאה לידי נקיות".

הגדרת הנקיות

עוד פעם, הוא לא מדבר על נקיות פיזית של בגדים וגוף אלא נקיות נפשית: מדת הנקיות היא היות האדם נקי לגמרי מכל מדה רעה ומכל הטא. לא די ממה שהטא בו מפורסם וגלוי [ההטאים שבאים מהרע הגלוי], אלא גם כן ממה שהלב נפתח בו להורות היתר בדבר [הלא-מודע].

בספר הזה של הרמח"ל רואים את הנצנוץ, ההתחלה, של גדר הלא-מודע של האדם. לכן אומרים שהרמח"ל הוא שלב של הקדמה לחסידות. כשתקראו כאן תראו זאת. אבל מה שמענין אותנו הוא מה שמקשר למה שלמדנו: והנה ודאי כי מלאכה רבה היא לאדם להגיע אל שלימות המדה הזאת, כי העבירות הנכרות וידועות קלות הם להשמר מהם, כיון שרעתם גלויה. אך הדקדוק הזה המצטרך לנקיות

יהיו בגדיך לבנים" על תיקון הברית – קשור לדברים שאדם דש בעקביו.

במסילת ישרים קודם מבאר את המדה בכללות ואחר כך הוא מפרט, וכך יש לו ביאור מדת הנקיות בכלל ואחר כך פרטי מדת הנקיות, יחסית ארוך, ובסוף הוא גם מסכם 'בדרכי קניית הנקיות', ואחר כך עובר למדה הבאה – מדת הפרישות. הגרסה שלו בסדר המדות האלה אינה גרסה של כולם. משהו מאד יפה וקשור לענין שלנו הוא ההתחלה, ביאור מדת הנקיות – לפחות את שני העמודים האלה מאד כדאי אחר כך לקרוא בפנים.

אני אומר בעל פה: המדה הקודמת היא זריזות. הוא מסביר¹ שאדם שזריז לשמור עצמו מעבירות

¹ וזה לשונו:

והנך רואה עתה ההפרש שבין הוהיר והנקי, אף על פי שקרובים הם זה לזה בענינם, הוהיר הוא: הנוהר במעשיו ורואה שלא יחטא במה שכבר נודע לו ומפורסם אצל הכל היותו הטא, אמנם עדיין איננו אדון בעצמו שלא ימשוך לבו מן התאוה הטבעית, שלא תטהו להראות לו היתרים באיזה דברים שאין רעתם מפורסמת. וזה, כי אף על פי שהוא משתדל לכבוש את יצרו ולכפות את תאוותיו, לא מפני זה ישנה את טבעו ולא יוכל להסיר מלבו התאוה הגופנית, אלא שיכבוש אותה וילך אחר החכמה ולא אחריה, אך על כל פנים חשק החומריות עושה את שלו להסיתו ולפתותו. אמנם, אחר שיתרגל האדם הרגל גדול בזהירות הזה עד שינקתה נקיון ראשון מן החטאים המפורסמים, וירגיל עצמו בעבודה ובוריוותה, ותגבר בו האהבה אל בוראו והחמדה אליו, הנה כח ההרגל הזה ירחיק אותו מעניני החומר וידביק דעתו אל השלימות הנפשית עד שסוף סוף יכול להגיע אל הנקיון השלם, שכבר יכבה אש התאוה הגופנית מלבו בהתגבר בו החמדה האלהית, ואז

תשאר ראייתו זכה וברה, כמו שכתבתי למעלה, שלא יפתה ולא ישיגהו חשק חומריותו, וינקת במעשיו מכל וכל.

שהיה מאד זקוק הוא דוד המלך, במיוחד לפי המבואר בקבלה שדוד יצא לראשונה מתוך הקליפות הכי קשות בגלגולי הנשמות. יש נשמות שעברו כמה גלגולים, כבר חלק מתוקן, אבל יש אחד שרק מתחיל וגם בא ממקום הכי שקוע ברע – הוא מלוכלך לגמרי, והדוגמה היא דוד המלך. כל החיים שלו הם עבודת הנקיות.]

ועל כן היה הולך למלחמה בבטחון חזק [זה המשפט שרצינו, משפט חזק ביותר. כל השיעור היה בשביל המשפט הזה של המסילת ישירים – בגלל הצלחתו לנקות עצמו לגמרי הוא היה הולך למלחמה בבטחון חזק. כלומר, הבטחון תלוי בנקיות – שאצלנו כמו לומר שהבטחון תלוי באמונה, הנושא שלנו. כאן הוא מביא את הפסוק עליו דברנו:] והיה שואל [מה? תובע, בלשון המדרש.] ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם, מה שלא שאלו אסא, יהושפט וחזקיה לפי שלא היו מנוקים כל כך [הוא אומר שהמלכים שבאו אחרי דוד היו פחות נקיים ממנו, וממילא היה להם פחות בטחון עצמי. משהו מדהים, שככל שאדם הוא נקי ככה יש לו בטחון עצמי מצד הקדושה, בטחון פעיל של נצח.]

[הוא ממשיך:] והוא מה שאמר הוא עצמו בתוך דבריו שם [באותו פרק בתהלים] יגמלני הוי' בצדקי כבור ידי ישיב לי ואמר עוד (שם) וישב הוי' לי בצדקי כבור ידי לנגד עיניו [יש כאן פעמיים הביטוי "כבור ידי" – בור היינו נקיות, מנקים בבורית, סבון.] והוא הבור והנקיון הזה שזכרנו. ואז חזר ואמר (שם) כי כך ארוץ גרוד וגו' ארדוף אויבי ואשיגם. והוא עצמו אמר עוד מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו נקי כפים ובר לבב.

הוא מסכם ואומר:

ואמנם ודאי, שהמדה הזאת קשה, כי טבע האדם חלש ולבו נפתה על נקלה, ומתיר לעצמו הדברים שיוכל למצא בהם כדי הטעאה. ובודאי שמי שהגיע לזאת המדה, כבר הגיע למדריגה גדולה, כי בפני מלחמה חזקה עמד ונצח.

[שאדם מגיע עד לדברים שאדם דש בעקביו, כמו שבודקים את החמץ בסדקים ובחורים, להגיע לפרטי פרטים, בדיקת חמץ בערב פסח היא חיטוט אחרי החטאים שבאים מהלא-מודע.] הוא הקשה ביותר, כי הוראת ההיתר מכסה על החטא [הוא אומר שבדברים שבאים מהלא-מודע אדם מורה היתר לעצמו. כמו שאמרנו קודם, הוא מצטדק כל הזמן], וכמו שכתבתי.

והוא כענין מה שאמרו זכרונם לברכה עברות שאדם דש בעקביו [אותו ביטוי שהזהר מביא להבין מה שקרא בהיסטורית המלכים, ועבירות אלה] סובבות אותו בשעת הדין [מה שסובב ומקיף את המודע – מחוצה לו, אבל סובב אותו ביום הדין – הוא העבירות שאדם דש בעקביו]. ועל דרך זה אמרו זכרונם לברכה רובם בגזל ומיעוטים בעריות וכולם באבק לשון הרע [כאן הוא כתב מה שאמרנו קודם, שעיקר הדוגמה למה שאדם דש בעקביו הוא אבק לשון הרע. הוא מביא שרוב האנשים נכשלים בגזל, רק מיעוט בעריות – אבל כולם נכשלים באבק לשון הרע. למה כולם? כי הוא בא מהלא-מודע. הוא גם מורה היתר לעצמו וגם לא מודע לכך בכלל – צף לו מהלא-מודע. גם לזה יש יוצא מהכלל – צדיק, הצדיק של התניא – אבל הוא נדיר מאד]. כי מפני רוב דקותו [הוא עוד לא הגיע ממש ללשונות החסידות של 'העלם הרע', אבל הוא אומר שהדבר מאד דק ולכן] כל בני אדם נכשלים בו, במה שאין מכירים אותו [אם אתה לא מכיר את האויב אתה נכשל].

מעלת דוד במדת הנקיות

כעת עובר לנושא שלנו:

ואמרו זכרונם לברכה שדוד היה נזהר ומנקה עצמו נקיון גמור מכל אלה [הוא היה האדם הכי נקי בעולם. אם היה נקי, הכוונה שהיה לו לכלוך שהיה צריך לנקות בהתחלה. למה לא אומרים שמה רבינו היה נקי – כנראה שלכתחילה לא היה כל כך זקוק לעבודת הנקיון, הנקיות. אבל מי

מדריכה וגם אמא בע"ה, אחד הדברים החשובים הוא פרק שירה. בהרבה סידורים – כמו בסידור בית יעקב לר"י עמדין, שהרבה צדיקים היו מתפללים מתוכו – כתוב "פרק שירה" בהתחלה. חז"ל אמרו שמצוה לומר פרק שירה כל יום, רק שהאריז"ל והחסידות אמרו שאחרי שיש לנו פסוקי דזמרה יוצאים בהם ידי חובה של פרק שירה. בכל אופן, יש ענין מאד גדול בפרק שירה. יש קשר מיוחד לשנה שלנו, כי הסיום – "הכל הולך אחר החיתום" – הוא שירת הכלבים, שאומרים "באו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני הוי' עשנו". זו השירה האחרונה, שחותמת את פרק שירה, ו"באו נשתחוה" עולה **תשע"ח**. יצא לנו כאן שהחתול הוא מדת הבטחון, לטוב ולמוטב, והכלב שייך לאמונה ("כלבים אומרים 'באו נשתחוה...'" – **כלבים** בגימטריא **אמונה**) – נושא בלמודי הטבע.

עד כאן למדנו על אמונה ובטחון, וצריך לתרגם זאת לכלבים וחתולים... לבני אדם. הפסוק הזה, שהוא שיא הבטחון הפעיל של דוד המלך, "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם", הוא שירת החתול בטבע.

חתול – קשר הצניעות והנקיות

ומובא בחז"ל (עירובין ק, ב [תיכף נראה בפנים]). שאלמלא ניתנה תורה לישראל היינו לומדים [כמה מדות טובות מהחיות, וביניהן:] צניעות מחתול כו' [אנו יודעים שצניעות היא המדה המיוחדת לאשה.], ופרש"י "שאינו מטיל רעי בפני אדם ומכסה צואתו", דהיינו ענין הנקיות שבכלל הצניעות

במאמר עליו מבוסס מסילת ישרים, מאמר רפכ"י, אין צניעות – יש ענוה, יש נקיות, יש פרישות, יש טהרה, אבל אין צניעות. יש מאמרים אחרים בחז"ל של עלית מדרגות שצניעות מפורשת (ראה שכינה ביניהם פרק "הדר מצוה

עד כאן – מקור מאד חשוב ללמוד אותו ולהתבונן בו.

הבטחון לפי הנקיות

נמשיך לקרוא בתוך הביאור: שלפי ערך הנקיות בנפש – מכל מדה רעה ומכל הטא (בחינת "בר לבב" ו"בור ידי" [שתי המלים הראשונות של התורה מתחילות בר – "בראשית ברא". אפשר לומר שהראשונה היא "בר לבב" והשניה "בר ידי". הפסוק הראשון בתורה מתחלק ל-יד ו-יד אותיות. האות הראשונה של התורה היא ב והאחרונה ל – יחד לב, רמז ל"בר לבב" ומבנה הפסוק הראשון הוא רמז ל"בר ידי", הכל מדת הנקיות. מי שיש לו נקיות יש לו בטחון – ה-ב של בראשית היא גם ה-ב של בטחון, כמו שנסביר בהמשך המאמר. הנקיות, שמביאה אדם לבטחון, היא תכלית האמונה – לנקות, כפי שהסברנו ועוד נסביר. מ"בר" נעשה "אביר", בלב ובידים, ע"י המושכת אלופו של עולם [שקודם האמין בו. אלופו של עולם היינו סוד ה-א של אביר] לשרות עליו ולהאיר בו וד"ל), ובפרט מכל אותן עבירות שאדם דש בעקביו – כך מדת הבטחון [כפי שקראנו כעת במסילת ישרים].

ד. שירת החתול

אמונה ובטחון – שירת הכלבים ושירת

החתולים

כעת מתחיל משהו חדש: והנה הפסוק "ארדוף אויבי ואשיגם וגו'" הוא שירת החתול בפרק שירה, כולן יודעות מהו "פרק שירה"? אחד הנושאים שצריך להשתלם אצלנו טוב-טוב, לדעת, גם כדי להעביר הלאה – כל מי שרוצה להיות מורה,

[כעת אומרים גם בכיוון ההפוך:] ויש להוסיף, שגם על ידי הבטחון החזק של חלוץ הצבא [כמו שבט גד שהלכו בראש החלוץ במלחמה על כיבוש ארץ ישראל]. במלחמת המצוה של כבוש הארץ לפני שלמות עם ישראל דוקא [כמו אז, בימי יהושע], זוכים לתכלית הנקיות [שלא רק הנקיות מביאה לבטחון, אלא גם הבטחון של מי שהולך כחלוץ צבא לפני עם ישראל הוא סגולה לזכות לנקיות.

איך אני יודע? משה רבינו אומר לבני גד ובני ראובן, החלוץ לפני עם ישראל, שאם יקיימו תנאם, יעזבו בתייהם וילכו להלחם במסירות נפש בעד עם ישראל יתקיים בהם:] – "והייתם נקיים מהוי' ומישראל" [הפשט שיקיימו את מילתם, אבל הביטוי הוא "והייתם נקיים". יש להבטיח ויש לבטוח – אם תעשו מה שהבטחתם, מתוך בטחון פעיל מאד, כי אתם החלוצים במלחמה – תזכו להיות נקיים. זו אסמכתא שעובד גם בכיוון השני].

חבור "נקיי הדעת שבירושלים" עם החלוצים

[בני גד ובני ראובן הם יהודים פשוטים מאד – לא הסלת הנקיה של תלמידי החכמים, אלא היהודים הפשוטים והחרוצים, כמו היהודים שהבעל שם טוב הכי אהב. כשהם בוטחים ופעולים עם בטחון פעיל הם נעשים נקיים], ועד כדי ש"נקיי הדעת שבירושלים" יוכלו לשבת יחדו עם הכי רחוקים [נקיי הדעת שבירושלים לא מסכימים לשבת עם כל אחד, הם בקורתיים מאד, ורק אם יודעים שזהו יהודי צדיק מוכנים בכלל לשבת ולדבר איתו. נקיי הדעת שבירושלים הם 'בעיה', קשה להתקרב אליהם.

אם אחד לוחם במסירות נפש על עם ישראל נעשה גם נקי, ואז גם נקיי הדעת שבירושלים יכולים לשבת איתו יחד – כי "מצא מין את מינו", נקיי הדעת שבירושלים מוצאים אצלו נקיות מסוג אחר, סוג שאין להם. יתכן שהחלוצים האלה – כאן אנחנו מדברים על הדור

צניעות"), אבל במאמר זה אין צניעות. לאיפה היא הכי קשורה? כתוב שהיא נכללת בנקיות – שצניעות ונקיות הולכות יחד.

כאן רואים שבתוך תכונת החתול – הוא צנוע וגם מכסה צואתו – יש נקיות. מה חתול עושה כל הזמן? מנקה את עצמו, מלקק את עצמו. רואים שיש קשר בטבע בין צניעות לנקיות. מאד קשור לבת – יסוד בחינוך בנות – שבת נקיה היא בת צנועה. צריך להיות גם נקיה בגוף, בלבוש, אבל בעיקר נקיה בנפש. ברגע שאין נקיות בנפש, ממילא יש איזה חלילה היפך-הצניעות. יש ביטוי שתיכף נראה, "נקיי הדעת" – "נקיי הדעת שבירושלים". ככל שאדם נקי בדעתו כך הוא "הצנוע לכת עם ה' אלהיך". ממש הא בהא תליא, הנקיות והצניעות, ובעולם הטבע, בחי, הקשר של המדות האלה מופיע בחתול.

היות שהחתול כל כך נקי השירה שלו היא פסוק הבטחון של דוד המלך, תכלית מדת הבטחון הפעיל של "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם", כח הנצח בנפש. והרמז: **נצח** ר"ת נקיות צניעות חתול! שאר אותיות נקיות צניעות חתול עולות **מלכות מלכות מלכות**, רמז מובהק לדוד מלך ישראל חי וקים **לנצח**.

הקשר הדו-כיווני בין הבטחון והנקיות

(ועיין בפרוש עיון יעקב על הע"י שמתיהם לפסוק הראשון שאומר החתול בפרק שירה, לפי כמה נוסחאות, ועיין באריכות במאמר "ארדוף אויבי ואשיגם" במלכות ישראל ז [פעם היו חוברות של מלכות ישראל ומאמר זה היה בחוברת ז – כעת יש ספר, שגם תיכף נפתח¹], כך [כל הווארט שנקיות מביאה לבטחון מתוך הספר מסילת ישרים]. שמעתי מפי הרב חנן פורת שיי [ע"ה].

¹ ראה ביאור "שירת החתול" למאמר "ארדוף אויבי ואשיגם" במלכות ישראל ח"ג (עמ' רכ ואילך).

הוא כותב שאחרי שכתב את כל הסידור הזה, עבודה אדירה, רק בסוף הוא שם לב שלא שם פרק שירה בתוך הסידור והבין שהוא גולת הכותרת של הכל – בלעדיו אי אפשר שיהיה סידור – והחליט שגם צריך לכתוב לו פירוש. ישב וכנראה כתב בן לילה – לילה לפני הגשת הספר לדפוס – פירוש על פרק שירה. זהו פירוש ממש נהדר, פירוש עמוק-עמוק על פרק שירה.

ר"י עמדין: סוד החתול – קליפת נגה

הוא מגיע לחתול¹, ורק נאמר את הווארט – ההסבר שלו מהו חתול ברש. הוא מביא פסוק מאיוב, "וערפל חתלתו". בסוף ספר איוב ה' מתגלה לאיוב ושואל אותו חמשים שאלות על

¹ וזה לשונו:

חתול ישנו בקרושה וערפל חתולתו. והוא הלבוש הידוע שזכרנו איזה פעמים למעלה וצריך תיקון ובירור טוב מן הרע והיינו דאיכא אתרא דקרו ליה שונרא שנעשית לו שירה נאה. לו נאה לקלם ארדוף אויבי ואשיגם. הם הג' קליפות המתדבקות בקליפת נוגה כל ע"ש לעלות עמה בסוד תוספת שבת. ושלחוביתא דאשא נפקא (מחשמאל הוא החתולה) ומוחצת ראשם ונחתה לנוקבא דתהומא רבה. היינו אמחצם ולא יוכלו קום. ואיכא אתרא דקרו ליה שינרא שינוי רע הוא חלק הרע שבקליפת נוגה הדבקה למלבוש הקדוש (שמשתנה לפעמים ומתהפכת לרע) והיינו ערפל חתולתו. חלק ערפל קרי ביה רע פלק [אוצ"ל פלג] כי חציו הוא טוב כנ"ל ובזמן התקון נמתק וחוזר כולו למוטב כמו שהיה בזמן מ"ת ובבנין בית עולמים שלא היו זמנים מתוקנים לעולם כמוהם ועל כן לא מצינו בשום מקום אחר ששכן השי"ת בערפל לעיני התחתונים כי אז נעשה מה שהי' עורף לפניו גם ערפה דבקה בחמותה.

שלנו, דהיינו הדור הקודם או הקודם-הקודם שעדיין קוראים לו הדור הקודם...], לכאורה, בענין התישבות הארץ וד"ל).

מובלע כאן ווארט של מלכות ישראל, איך חרדים יכולים לשבת יחד עם חילונים וביחד לזיום דברים למען העם והארץ. הווארט שהדבר אפשרי, אבל יוצא מכאן שיש שני תנאים – תנאי אחד שהרחוקים יהיו באמת חלוצים לכבוש את הארץ, עם תודעה של שלמות הארץ ותודעה של שלמות העם, ושבאמת החרדים יהיו "נקיי הדעת שבירושלים", גם תנאי לא פשוט... אז הנקיות מוצאת את הנקיות ויכולים לשבת יחד, דווקא בנושאים האלה – לשבת יחד כדי לטכס עצה איך להביא את המשיח, כמו שהרבי אומר, לטכס עצה איך להביא משיח יחד. אמרנו 'הדור שלנו', אבל הלואי שהיה כך – כל הזמן יש ירידת הדורות, קשה למצוא את החלוצים האלה, וכמובן גם את הצד השני...

פירוש בית יעקב לפרק שירה

חשבתי שבטוח נסיים היום, אבל אני רואה שקשה – רק נאמר המקורות שתכינו לבד: מקור אחד הוא סידור בית יעקב – בכלל חשוב להכיר אותו. חוץ מחב"ד, הוא הכי חשוב מכל הסידורים עם פירוש – הרבה צדיקים התפללו בו, לא רק בגלל הנוסח (אנחנו מתפללים לפי הנוסח שלנו), אלא בגלל הפירוש. רבי יעקב עמדין הוא בן של החכם צבי, שאביו והוא היו הלוחמים העיקריים נגד השבתאות בדור שלפני הבעל שם טוב ובדור הבעל שם טוב. כל ספר שלומדים, צריך גם שיעור הכנה על האישיות – מי המחבר. צריך לדעת מיהו רבי יעקב עמדין, היו לו חיים מאד מיוחדים – אחד שלא רצה להיות רב רשמי, כדי שיוכל להקדיש כל חייו לתורה ולהפצת תורה.

השם, בעצם הוא רואה את שם הדבר. מי שרואה חתול בחלום כתוב בגמרא שיש מקומות – בבבל ובארץ ישראל, שדברו בארמית – בהם קוראים לחתול "שונרא" ויש מקומות שקוראים לו "שינרא". איפה היום ההבדל בין שונרא לשינרא? יש אנשים שאומרים שורוק חיריק? [הונגרים]. לא רק הונגרים, יש הרבה יהודים טובים – גם הונגרים וגם פולנים – שאומרים שורוק כמו חיריק. חז"ל אומרים שאתה רואה חתול, אבל אם בלא-מודע שלך – במקומך או אתה עצמך – קוראים לו שינרא הוא סימן טוב מאד של שיר-נאה, אבל אם אתה במקום שנקרא שונרא זהו שינוי-רע (זו גרסת הערוך).

הוא מסביר שבמלבוש, בקליפה של החתול, שינוי הוא השתנות – יכול להתהפך, לתת יניקה לקליפות. צריך אחר כך להפוך אותו חזרה, הוא מסביר – וכשמתהפך חזרה לטוב ה' שוכן בתוך הערפל. היו פעמיים שה' שכן בערפל – במתן תורה ובבנין בית המקדש. כשה' שוכן בערפל כל השונרא, כל ה"ערפל חתלתו", נעשה מלבוש דקדושה. גם חלק הרע הפך להיות טוב. הוא מסיים זאת בסוד המלה ערפל. איזה שם של אשה דומה לערפל? ערפל הוא ערף. אנחנו "עם קשה ערף" – יש "עם קשה ערף" למעלותא, החלק הטוב בערפל, ולגריעותא, החלק הרע בערפל. ערפה היא מלשון ערפל – משהו רע או טוב? הוא אומר שיש בה חלק טוב וחלק רע. היתה קליפה, לשון עורף, אבל בסוף נעשתה הבדלה – שרות דבקה בנעמי, דבקה בקדושה, ואילו ערפה חזרה לסורה. בסוף ערפה נעשית אמא של גלית, שדוד – שיצא מרות – היה צריך להלחם בו ולנצח אותו. הסיום כאן שהתיקון הסופי של החתול שלנו הוא, בלשונו, "וערפה דבקה בחמותה" – שלעתיד לבוא גם ערפה, כל הערפל, תחזור להדבק בנעמי. זהו תיקון החתולה.

עד כאן קטע קצר, יחסית, בסידור בית יעקב.

מעשה בראשית, "איפה היית ביסדי ארץ וגו'", והשאלות האלה אמורות לענות לו על כל הסבל שלו. אחרי כל הקושיות האלה ה' מברך אותו והוא נעשה מאושר, כפלים לתושיה – ה' מברך אותו בשבעה בנים ושלש בנות, שהבנות הן למעלה מהבנים. זהו הסיום הטוב של ספר איוב. בפרק בו ה' מדבר עם איוב, כשהוא מדבר על סוד מעשה בראשית, יש ביטוי "וערפל חתלתו". המלה "חתלתו" מקבילה למלה "לבשו" שמופיעה קודם בפסוק ("בשומי ענן לבשו וערפל חתלתו"). מכאן לומדים שחתול הוא סוג של לבוש. איזה שם של לבוש דומה היום לחתול? שייך לבנות, לאמהות וגנות – חתול לשון חיתול. זהו סוד עולם המלבוש – **מלבוש** בגימטריא **חשמל**, כתוב שמלבוש הוא סוד החשמל. אמרנו קודם שהחתול כל הזמן מנקה את עצמו. יש פה תופעה של חשמל? בשערות שהחתולה כל הזמן דואגת לנקות יש חשמל סטטי, תופעה חשמלית, שהיא ממש הסוד של "ערפל חתלתו".

הוא אומר שסוד החשמל של החתול קשור למושג קליפת נגה, שיש לה חלק טוב וחלק רע – יוצא מדבריו שיש חתולים טובים וחתולים לא טובים. שוב, צריך לקרוא את הקטע בפנים – קטע לא גדול – ואם קצת קשה אולי מישהו יסביר לכן מה שכתוב כאן.

הכי מענין אצל החתול היינו שיש בו טוב ורע. מישהי יודעת איך אומרים חתול בארמית? [שונרא]. יפה, איפה אומרים? [בחד-גדיא]. עם ישראל, אנחנו, הגדיא, ומיד בא השונרא ואוכלת את הגדיא – לכאורה השונרא הוא רע, אויב. מה חז"ל אומרים? במסכת ברכות כתוב שהרואה חתול בחלום – זהו סימן טוב או סימן לא טוב? מישהי פעם חלמה חתול? זהו סימן טוב או לא? זו דוגמה מצוינת – הדוגמה העיקרית בכל חז"ל – שפתרון חלומות הוא לפי המלה כפי שהיא בלא-מודע של האדם. כמו שכתוב בתניא, כל דבר נברא עם השם שלו – כשאדם רואה משהו, אף על פי שלא רואה את האותיות ולא שומע את

שירה, וגם הפירוש שלו הוא על פי אותו נוסח. בנוסח שלו יש עוד פסוק של החתול, חוץ מ"ארדוף אויבי ואשיגם" – "אם תגביה כנשר אם בין כוכבים תשים קנך משם אורידך נאם הוי"'.
 למה הפסוק הזה קשור לחתול? מי האויב של החתול? יצא מרבי יוחנן שהדבר הראשון שאני צריך ללמוד בטבע, להתבונן בו, הוא חתול. אם אני מתבונן בחתול, מה החיים שלו? מה הקאך-זיך שלו בלשון הרבי? יש לו איזה 'קאך' בחיים שמחזיק אותו. ממה הוא מתלהב? על מי הוא אומר "ארדוף אויבי ואשיגם"? על עכברים. זה משחק החתול והעכבר. ברגע שאני אומר חתול – אוטומטית אני גם חושב על עכבר, כי הוא הספור שלו, החיים שלו. כמו שהוא אומר "ארדוף אויבי ואשיגם" על שרודף את העכבר, עד שמשגיג אותו, תופס אותו והורג אותו, כך אומר את הפסוק השני.

חז"ל אומרים כמה דברים מענינים לגבי העכבר. קודם כל, הם אומרים ש"עכברים רשיעי" – שעכברים הם רשעים, משהו שלא כתוב על אף חיה אחרת, אפילו לא נחש. אחר כך חז"ל אומרים שיש שני סוגי עכברים – עכבר דמתא ועכבר דדברא, עכברי העיר ועכברי השדה. חז"ל אומרים ש"עכברי דמתא מאיסי" – לא רק רשעים אלא מאוסים. מאוסים לאכילה לגוי, הגם שאוכל כל מיני שקצים ורמשים. אבל "עכברי דברא עולים על שלחן מלכים". קשור לדבר הכי מופלא שחז"ל על עכברים – איך שהם נוצרים. אם מדברים על לימודי טבע, הדבר הזה של חז"ל הכי מקפיץ כל מדען בעולם – יתחיל פשוט להשתגע כשאומרים לו דבר כזה. חז"ל אומרים שעכברים נוצרים מאדמה ויש שלב בהתהוות שלהם שהם חצי גוש אדמה וחצי עכבר, ולאט-לאט נעשה עכבר שלם. כל המאמרים האלה על העכברים קשורים זה לזה –

עיון יעקב: צניעות החתול מבטלת מחפשי

גדולה (נוסח אחר בשירת החתול)

כעת נקרא את הפירוש עיון יעקב על העין יעקב (עירובין פ"י):

מלפנו מבהמות ארץ [ה' מלמד אותנו מהחיות – יסוד כל פרק שירה]. אמר רבי יוחנן [מרא דארץ ישראל – המוחין של ארץ ישראל כולל ללמוד דברים מהטבע]. אלמלא לא נתנה תורה לישראל [ח"ו]. למדנו צניעות מחתול [יש כאן סדר, וצניעות מחתול הוא הדבר הראשון שצריך ללמוד מהטבע – "בתר רישא גופא אזיל".] וגזל [שרובם נכשלים בו]. מנמלה [שלא לוקחת דבר מזולתה.], ועריות מיונה [נאמנות לבן זוג לומדים מיונה.], ודרך ארץ מתרנגול [הדבר האחרון הוא יחס, שלום בית – צריך גם נאמנות וגם הרבה השתדלות שתמיד יהיה שלום בין בני הזוג, לעשות מאמץ לשם כך...].
 החיה הראשונה שלומדים ממנה היא חתול,

אחר כך נמלה, אחר כך יונה ואחר כך תרנגול.

כותב ה"עיון יעקב":

צניעות מחתול. ואפשר דמשום הכי שירה של חתול אם תגביה כנשר אם בין כוכבים תשים קנך משם אורידך. [למדנו ששירת החתול היא "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם", אבל הוא כותב לפי גרסה קדומה של פרק שירה. הכל עבודת בית – שמות של ספרים ומחברים שצריך ללמוד על כולם – הגרסה הזו מופיעה אצל המב"ט, אחד מגדולי האחרונים. חוץ מספרי ההלכה שלו יש לו ספר מוסר שנקרא "בית אלקים" – תשיגו את הספר הזה, או צילום – ובסיומו הוא מביא את פרק שירה, סיום תיקון האדם, וכותב עליו פירוש, אחד הפירושים הכי חשובים על פרק שירה. נוסח פרק שירה שלו אינו הנוסח שלנו, אלא נוסח קדום של פרק

פעיל, והוא תכלית הצניעות, וכאן הוא אומר שהצניעות שלא הולך בגדולות ובנפלאות ממנו. יש אנשים שחושבים שדווקא על ידי אי-צניעות ישיגו מטרה של שררה. החתול אומר – הפוך, "אם תגביה כנשר משם אורידך", אם תרצה בחוצפה למלוך בלי צניעות אני, הצנוע, אוריד אותך. כך ה' אומר. תראו את ההמשך שלו.

סיכום וסיום

את הדבר האחרון לא נקרא בכלל – רק מראה מקום. במלכות ישראל ח'ג יש מאמר על הפסוק "ארדוף אויבי ואשיגם" ועליו יש ביאור "שירת החתול". כאן יש את הציטוט המלא מפירוש המבי"ט על פרק שירה – אותו תלמדו לבד, לא הרבה ולא קשה. עד כאן להיום.

בעצם למדנו את העמוד הראשון של הביאור – הכל בשביל להבחין בין בטחון פעיל לבטחון סביל. התכלית היא שצריך לחזור – גם כשאדם נמצא בנקודת שפל צריך לעשות איזה מין מהפך לקראת הבטחון הפעיל. מה שיהיה כתוב בהמשך, שלא למדנו, שיש הרבה עצמה והרבה טוב בבטחון הסביל, כמו חזקיהו שאומר שאני לא עושה כלום, אין לי שום כח בעולם, רק הולך לישון. אם רק היה שב ומתחיל חזרה את הגלגל הוא היה לוקח את כל הכח של הבטחון הנקבי ומכליל אותו בבטחון הפעיל, וזהו משיח – אז היה משיח. עד כאן להיום.

שיהיה בהצלחה רבה, הרבה "ופרצת".

[רצינו לעשות מבצע נש"ק לכבוד יום ההולדת של הרב – אם אפשר שהרב יברך.] מאד מברך שיהיה בהצלחה רבה ומופלגה, זה הנשק האמתי. [רצו להכניס ברכה לנשים בנרות שמחלקים.] טוב, אפשר שנכתוב בע"ה.

זה הדבר הבא שנתן לכם עבודת בית ללמוד עליו. אבל מי שרודף את העכברים הם החתולים. מישהי זוכרת את המשל המפורסם של רבי יהונתן אייבשיץ, שאומרים שהוא מעשה שהיה, אם אפשר לאלף חתולה. מה הסיפור. (הקיסר אמר שאפשר לאלף חתול ורבי יהונתן אמר שאי אפשר. קבעו זמן שיוכיחו אחד לשני. הם הגיעו והגיע חתול שהנתהג כמו מלצר – הוכחה שאפשר לאלף. אז רבי יהונתן הוציא עכבר והחתול הפיל את הצלחת ורדף אחרי העכבר...) זהו, הטבע העצמי התגבר על האילוף המעושה. באותו פרק זמן היו שני גדולי ישראל שהיו חתול ועכבר – תלמדו את ההיסטוריה – רבי יעקב עמדין ורבי יהונתן אייבשיץ... החתול של הקדושה הוא החלוץ, החלוץ של עם ישראל. נגד מי היום הם נלחמים? מי העכברים? הערבים. למה? מה הם צועקים? (אללה אכבר.) כל הזמן הם צועקים 'עכברי'. יש כאלה שהעבודה זרה שלהם היא עכבר. תלמדו על הדברי יצ"ב, הרבי מקלויזנבורג, שאמר שהאיסלאם הוא עבודה זרה. יש שכותבים שלא עבודה זרה. בכל אופן, יש עבודת העכברים.

למה החתול אומר את הפסוק הנוסף, "אם תגביה כנשר וגו'".? כי חוצפא מלכות בלא תנא [לוקח לעצמו שררה, כמו הערבים – תאות שררה בלי צידוק אמתי.], לכן למי שאין בו צניעות אף שתחשוב שתעלה לגדולה על ידי זה אפילו הכי משם אורידך וק"ל.

יש אנשים שעולים לגדולה תוך כדי חוסר צניעות – חושבים שאם לא יהיו צנועים יוכלו לעלות לגדולה. החתול אומר – לא, אם אינך צנוע זו מלכותא בלא תנא ובטוח שה' יוריד אותך משם, אני אעלה ואתפוס אותך ואשמיד אותך. כך הוא מסביר את הפסוק – אומר שהוא מתאים ללימוד רבי יוחנן על צניעות מחתול. מי אמר "ולא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני"? [דוד המלך.] הוא אומר זאת בפרק קל"א בתהלים, שנקרא פרק הענוה – תקראו את הפרק. זו דוגמה של צניעות, דוד המלך מצטיין בבטחון

דבר יום ביומו – פרשת וישב

אחיו, "את אחי אנכי מבקש". ומצד שני יהודה המנהיג את האחים ומביא למכירת יוסף בעירו של יוסף. בפרשה שלנו, רוב השבטים נגררים אחרי יהודה ומתנכרים ליוסף, ובעתיד הסיפור מתהפך: רוב השבטים עם יוסף מתנכרים ליהודה ומדיחים אותו מהמלכות – והכל בשכם. הפיצול בין השבטים מתחיל בדור האבות. יעקב נושא שתי נשים, צריך גם את רחל וגם את לאה (אפילו שיעקב עצמו לא מבין בתחילה שהוא זקוק ללאה). באותה מדה, צריך גם את יוסף וגם את יהודה, הדרום והצפון. התיקון השלם יבוא רק כאשר יתחברו הדרום והצפון, חברון ושכם, הנטיות השונות בעם ישראל יהיו כולן תחת דגל אחד, הדגל של מלך המשיח.⁸ [להרחבה: שיעור כ"ח שבט תשע"ד]

פרשת וישב יום שלישי – הטירוף

"טָרַף טָרַף יוֹסֵף", זו התגובה של יעקב אבינו לבשורה הרעה מכל. לכאורה אנחנו יודעים שיוסף לא באמת נטרף, אבל בדברי יעקב יש משהו מאד אמתי. יוסף באמת נטרף, הוא נמצא במצב של טירוף ובלבול – בבור עם הנחשים והעקרבים, בשיירת הישמעאלים, בבית פוטיפר, בבית האסורים ובבית פרעה. וכי יש טירוף גדול מזה? ובכל זאת, יוסף עומד בנסיון ודעתו לא נטרפת עליו.

כך דורשים חז"ל על הפסוק "טָרַף נתן ליראיו" – "טירוף נתן ליראיו בעולם הזה". הקב"ה

פרשת וישב יום ראשון – שלוה ביראה

"וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן". למה חשוב להדגיש שזו ארץ מגורי אביו? יש כאן סוד עמוק של קשר בין יצחק ליעקב. המדה המיוחדת של יצחק היא היראה, כמו שאומר יעקב עצמו "פחד יצחק". וזהו הרמז בביטוי "מְגוּרֵי אָבִיו", כיון ש"מְגוּר" פירושו פחד ויראה. לכאורה, מי שחי כל הזמן בתחושת יראה אינו יכול לשבת לרגע בשלוה ובנחת. הוא נתון בדריכות, במתח גבוה, ואינו יכול להרפות. ובכל זאת, "וישב יעקב בארץ מגורי אביו" – יעקב אבינו מסוגל לשבת בשלוה בתוך תחושת היראה של אביו. הרוגע קשור למדת החסד והאהבה, ויעקב מחבר בשלמות את אהבת אברהם עם יראת יצחק (במדת התפארת שלו).

איך אפשר להיות ירא שמים בתכלית ולא להיות 'לחויץ' אלא נינוח? המפתח הוא במלים האחרונות בפסוק "בארץ כנען". כנען מלשון הכנעה. כאשר יש את מדת ההכנעה בנפש, ענוה ושלמות, אז ניתן לשלב את האהבה עם היראה, לשבת בתוך היראה. [לפי עמודיה שבעה]

פרשת וישב יום שני – הדרום והצפון

"וַיִּשְׁלַחְהוּ מֵעֵמֶק חֶבְרוֹן וַיָּבֵאוּ שְׂכָמָה". חברון היא עיר מרכזית בנחלת יהודה, ובה התחיל דוד המלך (משבט יהודה) את מלכותו. לעומת זאת, שכם היא העיר הראשית בנחלת יוסף, ובה התפלגה הממלכה – כאשר עשרת השבטים (ובראשם שבטי אפרים ומנשה) מאסו במלכות בית דוד. חברון היא ערש מלכות יהודה בדרום, ושכם ערש מלכות ישראל בצפון.

יש כאן ניסיון חיבור שבינתיים לא מצליח. מצד אחד יוסף היוצא מעירו של יהודה ומבקש את

⁸ שמו של יהודה הוא מלשון הודאה על מה שיש, "הפעם אודה את ה'", ושמו של יוסף דורש תוספת מן האין, "יוסף ה' לי בן אחר", מחדש תמיד. נמצא שיהודה ויוסף יחד הם "יש מאין", בגימטריא תהו, אורות מרובים של תהו שצריך להכניס בכלים רחבים של תקון, הנוסחה המשחיתת של אורות תהו בכלים דתקון.

ויוסף היה עסוק בשקו ובתעניתו ראובן היה עסוק בשקו ובתעניתו ויעקב היה עסוק בשקו ובתעניתו ויהודה היה עסוק ליקח לו אשה והקב"ה היה עוסק בורא אורו של מלך המשיח". אורו של המשיח יוצא מתוך דמותה של תמר. תמר מלשון תמורה, היא ממירה והופכת את המעשה שנראה מגונה למעשה טוב מאד. יש דברים שמופיעים בדרך רגילה, נורמאלית ומקובלת, ויש דברים ששייכים למקום כל-כך גבוה, מעל הידיעה שלנו, שחייבים להתגלגל בדרכים נסתרות שאיננו מבינים.

והנה רמז בגימטריא: תמר במילוי האותיות, **תו מם ריש = אורו של מלך המשיח**. מספר זה שוה גם **משיח בן יוסף ומשיח בן דוד**, כי אע"פ שהמשיח יוצא כאן מדוד הרי אנו כבר יודעים שהוא צריך לחבר את יוסף ודוד, ולתקן גם את חטא מכירת יוסף.

[עמודיה שבעה]

מעביר את הצדיקים-היראים בדרך קשה, עם הרבה הרפתקאות ובלבולים. יוסף הצדיק מצטיין במדת היראה, "את האלהים אני ירא", ולכן דווקא הוא מגיע למצב של כמעט-טירוף-דעת. במצבים קשים כאלה צריך להתעודד שלפעמים הקושי מעיד על התעלות ביראת שמים, בדרך לתיקון הברית.

גם בחיים הרגילים, יש מצבים של קושי ובלבול. העמידה במצבים אלו נותנת כח להמשך, כמו שאומר בעל השפת-אמת: "בכל דור ובכל אדם עובד ה' כן הוא, שבעת רצון שנמצא לכל עובד ה' מתערבין אצלו מחשבות זרות [כמו טירוף] והוא לטובה להיות הכנה לימי הרעה".

בסופו של דבר, הטירוף הפך להיות טרף, מלשון מזון, שהרי יוסף ירד למצרים כדי לזון ולפרנס את כל עם ישראל.² [שיעור כ"ב ניסן תשע"ב]

פרשת וישב יום חמישי – דמות האם

"וַיְהִי יוֹסֵף יָפֵה תָאֵר וַיְפֶה מְרָאָה". יוסף דומה לאמו רחל, "וַיִּחַל הַיְתָה יַפֵּת תָאֵר וַיִּפֶת מְרָאָה". לא לחנם יעקב אהב את יוסף מכל הבנים, הרי הוא הזכיר לו את דמות האשה האהובה. רמז ידוע אומר: "יפה תאר ויפה מראה" ראשי תבות **יתום** – יופיו של יוסף מזכיר את אמו שממנה התייתם בגיל צעיר. יוסף היה דומה גם לאביו, "בן זקונים" – "שהיה זיו איקונין שלו דומה לו". היופי של יוסף הוא זה שכמעט מכשיל אותו, כמו שנקרא מחר על אשת פוטיפר שחושקת בו. חז"ל גם אומרים שיוסף שגה בזה שהיה "מסלסל בשער" ולכן נענש בהתגרות של אשת פוטיפר. ובכל זאת, היופי של יוסף הוא זה שגם הציל אותו. חז"ל אומרים שברגע הנסיון ראה יוסף את "דמות דיוקנו של אביו" וזה נתן לו כח לעמוד בנסיון (יש מפרשים שיוסף ראה את דמות עצמו במראה, והנה דמותו כדמות אביו!). ובירושלמי כתוב שראה גם את דמות אמו. כלומר, היופי של

פרשת וישב יום רביעי – אורו של משיח

"וַיְהִי בַעַת הַהוּא וַיֵּרַד יְהוּדָה מֵאֵת אֶחָיו". יהודה מתרחק מבית אבא, ונראה שאפילו נופל. אבל בתוך מעשה יהודה ותמר מתחבא משהו מאד גדול, מכאן מתחיל לצמוח האור המשיחי, בלידת פרץ - אבי מלכות דוד. וכך אומרים חז"ל: "שבטים היו עסוקין במכירתו של יוסף

² ב"טרף טרף יוסף" סופי התבות הן **פפפ** (צירוף שמופיע רק עוד פעם אחת בתנ"ך, בהכנת דוד למקדש, "אלף וכסף אלף"). **פ** הוא **פה**, "כל עמל האדם לפיהו וגם הנפש לא תמלא [אלא עלולה להיות מטורפת ח"ו]". במלים הללו רמזו גם התקון לטירוף הדעת: חמש האותיות הראשונות שוות **טטפת** (כאשר שתי אותיות ר מצטרפות ל-**ת**) – "טטפת בין עיניך", תפילין של ראש הן המצוה המיוחדת שלנו להציל מטירוף הדעת. שאר האותיות עלולות **רלו**, "גדול אדונינו **ורב כח**", סוד "שיעור קומה של יוצר בראשית".

משועבד, רוחו בת חורין לגמרי, ובוודאי לבסוף הוא יצא לחירות גמורה.

זו התכונה העצמית של יוסף, שומר הברית הנאמן. לכן ביציאת מצרים לוקח משה רבינו את עצמות יוסף עמו. **עצמות** יוסף הם סוד העצמות של יוסף, שבכוחה יוצאים לחירות מכל המיצרים.

גם כל הניסים הגדולים שנעשו ביציאת מצרים הם בכוח יוסף הצדיק, כמו שנאמר בקריעת ים סוף "הים ראה וינס" – ואמרו חז"ל: "מה ראה? ראה ארונו של יוסף יורד לים. אמר הקב"ה ינוס מפני הנס [הים ינוס מפני יוסף שנס], שנאמר וינס ויצא החוצה". התגלות ה' במציאות היא על ידי הצדיקים ועל ידי הניסים – ובכוח הצדיק מתרחש הנס.

יוסף מזכיר לבסוף את היופי הטהור והקדוש של אביו ואמו, יופי חיצוני שמשקף יופי פנימי, "שקר החן והבל היפי, אשה יראת ה' היא תהלהל [אותה ראוי להלהל גם ביופי החיצוני]".

פרשת וישב יום שישי – בן חורין

"ותתפשהו בכבדו לאמר שככה עמי ויצוב כבדו כידה וינס ויצא החוצה". התוצאה הישירה מהמעשה הזה היתה שיוסף הושלך לבית הסוהר והיה שם שתיים-עשרה שנים.

לכאורה זו תכלית הירידה של יוסף. אבל באמת, לאחר שיוסף הצליח לעמוד בנסיון הקשה ביותר, לנוס ולצאת החוצה, הוא כבר לא משועבד לשום דבר בעולם – הוא תמיד "בחוץ", המציאות החיצונית לא כובלת אותו. גם כאשר גופו

ניגון 380

ח' כסלו תשע"ה

4/4 = 80

2

3

5

7

ניגון 379

ג' כסלו תשע"ח

6

10

15

18

24

30

ניגון 378 כסלו 1

כסלו תשע"ח

The musical score is written in 4/4 time and consists of six staves. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The first staff begins with a treble clef and a 4/4 time signature. The second staff starts with a measure rest for 4 measures. The third staff includes first and second endings. The fourth staff starts with a measure rest for 10 measures. The fifth staff starts with a measure rest for 14 measures. The sixth staff includes first and second endings. The piece concludes with a double bar line.

לעילוי נשמת
ר' חונע אלחנן בן אברהם ע"ה
זינגר
גלב"ע כ"ד כסלו תשכ"ב